

Kronika

2024 05 01–2024 11 01 Pasaulio lietuvių bendruomenė (PLB) ir Lietuva

2024 m. gegužės 2 d. vakarą Čikagoje esančioje Niuberio (*Newberry*) bibliotekoje įvyko Vilniaus miesto 700 metų sukakties minėjimas. Nors ši sukaktis buvo praėjusiais, 2023, metais, Vilniaus miesto istorija tebėra aktuali ir verta dėmesio. Renginys vyko Niuberio bibliotekos erdvioje ir jaukioje salėje *Ruggles Hall*, į kurią susirinko gražus Vilniumi besidominčių žmonių būrys. Jo rėmėjai – Čikagos–Vilniaus susigiminiavusių miestų komitetas, organizacija *World Business Chicago*, Vilniaus universitetas ir Lietuvių fondas. Susirinkusiuosius pasveikino lietuviškais tautiniais kostiumais pasipuošęs pianistas, kompozitorius Kęstutis Daugirdas ir solistė Karolina Daugirdienė, jie atliko Mikalojaus Konstantino Čiurlionio harmonizuotą lietuvių liaudies dainą „Beauštanti aušrelė“. Dainuojant salės dideliame ekrane buvo rodomi M. K. Čiurlionio ir jo paveikslo „Karalių pasaka“ vaizdai. Po įžanginės dainos abu atlikėjai sugiedojo Lietuvos himną, įsijungė ir daugelis renginio dalyvių.

Minėjimą atidarė Niuberio bibliotekos prezidentė ir vyriausioji bibliotekininkė Astrida Orle Tantillo, kuri susirinkusiuosius pasveikino lietuviškai, sakydama: „Labas, sveiki atvykę.“ A. O. Tantillo, praėjusiais metais tapusi šios bibliotekos prezidente, yra Amerikos latvė. Įžanginiame žodyje ji aptarė Niuberio bibliotekos istoriją ir turimus rinkinius, pabrėžė, kad bibliotekoje gausu su Lietuva susijusių istorinių knygų, dokumentų ir žemėlapių. Bibliotekos vedėja padėkojo visiems minėjimo rėmėjams ir rengėjams, ypač jį suorganizavusiai Reginai Gailiešiūtei. Susirinkusiuosius taip pat pasveikino Anel Montes Marchan, Čikagos–Vilniaus susigiminiavusių miestų komiteto atstovė. Ji priminė, kad Čikaga ir Vilnius tapo susigiminiavusiais miestais 1993 m. Taigi, pernai suėjo 30 metų nuo tada, kai šie du miestai bendrauja minėtoje tarptautinėje organizacijoje. Ypatingas nufilmuotas sveikinimas buvo parodytas salės ekrane. Jame prabilo Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda. Jis pasveikino Niuberio bibliotekoje vykstančio Vilniaus 700 metų sukaktuvių minėjimo dalyvius ir pasidžiaugė, kad Vilniaus universitetas ir Niuberio biblioteka pasirašo bendradarbiavimo sutartį.

2024 m. gegužės 6–10 d. Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkė Dalia Henke ir Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Grįžimo į Lietuvą skyriaus vedėjas Tadas Kubilius lankėsi Jonavos, Jurbarko, Šakių, Raseinių, Utenos, Anykščių ir Alytaus rajonų savivaldybėse, susitiko su merais, gyventojais ir turėjo galimybę gyvai padiskutuoti apie referendumo dėl pilietybės išsaugojimo svarbą, lietuvių bendruomenių veiklą užsienyje bei pristatyti grįžimo į Lietuvą aktualijas.

Po **2024 m. gegužės 15 d.** įvykusio referendumo dėl pilietybės išsaugojimo PLB pirmininkė D. Henke dalyvavo LR Seimo spaudos konferencijų salėje vykusioje spaudos konferencijoje. Joje dalyvavo LR Seimo nariai Aušrinė Armonaitė, Dalia Asanavičiūtė, Andrius Bagdonas, Vaida Giraitytė-Juškevičienė, Julius Sabatauskas, Lukas Savickas, Giedrius Surplys, Rita Tamašunienė.

PLB pirmininkės teigimu, įmanomi ir kitokie pilietybės išsaugojimo variantai. „Pilietybės įstatyme jau dabar galioja 11 išimčių. Kalbėsime su politikais apie naujus įstatymų pakeitimus. Reikia vėl prisiminti ir Konstitucinio Teismo verdiktą – po tiek metų galbūt jis gali būti keičiamas. Geopolitinė situacija pasikeitė, mūsų Lietuva pasikeitė, mūsų žmonių judėjimas pasikeitė, gal tuomet Konstituciniam Teismui laikas permąstyti savo sprendimus“, – sakė D. Henke.

2024 m. birželio 4 d. įvyko Darbo grupės XII pasaulio lietuvių sporto žaidynėms organizuoti posėdis, kuriame dalyvavo Darbo grupės nariai: PLB pirmininkė D. Henke ir Šiaurės Amerikos lietuvių fizinio auklėjimo ir sporto sąjungos narys, PLB Sporto komisijos pirmininkas Laurynas R. Misevičius. Posėdyje patvirtinta žaidynių data – 2025 m. liepos 3–6 d. Į žaidynių programą bus įtrauktos įvairios sporto šakos ir fizinio aktyvumo veiklos, įskaitant badmintoną, biliardą, boulingą, futbolą, golfą, jėgos trikovę, krepšinį, lengvąją atletiką, tenisą, plaukimą ir kitas, iš viso – apie 30 sporto šakų.

2024 m. birželio 15 d. Belgijoje įvyko jau 17-osios Beniliukso šalių sporto žaidynės, kuriose dalyvavo apie 300 lietuvių iš Belgijos, Nyderlandų ir Liuksemburgo. Renginyje apsilankė PLB Sporto komisijos pirmininkas ir PLB pirmininkės pavaduotojas L. R. Misevičius. Jis perdavė sveikinimus iš Šiaurės Amerikos, kurioje panašios sporto šventės vyksta jau 72 metus, ir paragino Belgijoje, Nyderlanduose ir Liuksemburge gimusius ar augusius jaunosius lietuvių kilmės sportininkus tarptautinėse varžybose atstovauti Lietuvai.

Žaidynėse vyko 15 sporto šakų varžybos, įskaitant buriavimo regatą, kuri surengta birželio 8 d. Nyderlanduose. Sporto žaidynėse dalyvavo ir ekonomikos ir inovacijų ministrė A. Armonaitė, taip pat viena iš LR Seimo ir PLB komisijos pirmininkų, buvusi Jungtinės Karalystės LB pirmininkė D. Asanavičiūtė. Beveik pusė žaidynių dalyvių buvo vaikai iki 13 metų.

2024 m. liepos 8 d. Klaipėdoje idėja „Sujunkime Lietuvą“ virto konkrečiu reiškiniu: pasaulio klaipėdiečiai kviečiami į gimtąjį miestą, siekiant nuolat palaikyti su jais ryšį. Iš karto po šimtmečio Dainų šventės Klaipėdos miesto meras Arvydas Vaitkus susitiko su klaipėdiečiais, gyvenančiais svetur.

Susitikimo metu išsamiai aptarti miesto plėtros ir vystymosi planai bei pristatyti pagrindiniai projektai. Svečiai diskutavo aktualijų ir miesto iššūkių temomis, teikė įvairias

idėjas. Buvo keliami klausimai dėl vaikų švietimo įstaigų grįžusiesiems, dokumentų tvarkymo ir įsidarbinimo galimybių ketinantiesiems grįžti.

PLB pirmininkė D. Henke prisidėjo prie šio renginio organizavimo ir aktyviai dalyvavo susitikime, skirtame pasaulio lietuviams klaipėdiečiams telkti ir nenutrūkstamam ryšiui su išvykusiais palaikyti.

2024 m. liepos 12 d. Vilniuje PLB pirmininkė D. Henke, PLB Kultūros komisijos pirmininkė Jūratė Caspersen, PLB Švietimo komisijos pirmininkė Alvija Černiauskaitė dalyvavo LR Prezidento G. Nausėdos inauguracijoje ir šiai progai skirtuose dienos renginiuose LR Seime, Vilniaus arkikatedroje bazilikoje ir LR Prezidentūroje.

Šiemet stovykla „Pasaulio Lietuva“ šeštą kartą subūrė pasaulio lietuvių vaikus ir jaunimą. Jauni žmonės susirinko iš 19 valstybių. Stovykla vyko 2 pamainomis: **2024 m. liepos 19–25 d.** ir **liepos 27 – rugpjūčio 2 d.** Stovyklos organizatoriai – Pasaulio lietuvių bendruomenės Švietimo komisija, Jungtinės Karalystės lietuvių bendruomenė. Stovykla „Pasaulio Lietuva“ vyksta nuo 2019 m. Tai – itin sėkminga ir daugybės 12–18 metų dalyvių iš įvairių pasaulio šalių sulaukianti stovykla. Jos metu vaikai, kurie nekalba lietuviškai, pramoksta mūsų kalbos, kiti įtvirtina kalbos žinias dalyvaudami bendroje veiklose, atlikdami kūrybines užduotis ir sulaukdami draugų paskatinimo.

2024 m. rugpjūčio 4 d. dvidešimt vienas 12–17 metų vaikas iš Ilinojaus, Mičigano ir Floridos valstijų susitiko Rako stovykloje Kasterio miestelyje, Mičigano valstijoje, ir atidarė savaitės trukmės Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje (LŠSI) stovyklą jaunimui „Švyturys“. Dvidešimt vienas Amerikos lietuvių kilmės jaunuolis – penkios mergaitės ir šešiolika berniukų – pradėjo jaunųjų šaulių stovyklų istoriją JAV. Ši stovykla, vykusi rugpjūčio 4–10 d., organizuota pirmą kartą. Simboliškai sutapo, kad pirmoji stovykla įvyko būtent šiemet, LŠSI minint įkūrimo 70-metį.

2024 m. rugpjūčio 16–18 d. Lenkijos lietuvių bendruomenės ir Lenkijos lietuvių jaunimo sąjungos 30 metų jubiliejus išradingai įprasminas ir įsimintinai pažymėtas Lenkijos lietuvių forume. Tai – pirmas tokio pobūdžio renginys, sėkmingai vykęs etninėse Lietuvos žemėse Punsko–Seinų–Suvalkų krašte. Forumo dalyviai aplankė daugelį Lietuvai istoriškai, kultūriškai ir lietuviybės puoselėjimui bei išlikimui šiame krašte svarbių objektų.

Diskusijų rate plačiai aptartos šiam regionui aktualios temos: lituanistinis švietimas, kultūros raida, sielovada, istorijos ir kultūros paveldas, žemės ūkis ir aplinkosauga, demografija ir ekonomika. PLB pirmininkė D. Henke pasveikino šio gražaus jubiliejaus proga Lenkijos lietuvių bendruomenės ir Lenkijos lietuvių jaunimo sąjungos aktyvistus bei visus narius, padėkojo už prasmingą darbą, nenuilstamą lietuviybės puoselėjimą ir išradingą iniciatyvą esamas aktualijas aptarti Lenkijos lietuvių forume, plačiai įtraukiant visus bendruomenės narius. D. Henke įsitraukė į diskusijas kultūros raidos tema.

Lenkijos lietuvių forumą suorganizavo Lenkijos lietuvių bendruomenė ir Lenkijos lietuvių jaunimo sąjunga, talkininkaujant Lietuvos generaliniam konsulatui Seinuose.

2024 m. rugpjūčio 27–29 d. PLB pirmininkė D. Henke dalyvavo Lietuvos nacionalinio saugumo ir gynybos kursuose. Šiuos mokymus jau 12 metus iš eilės sėkmingai organizuoja Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija kartu su Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija. Kursai sulaukia didžiulio įvairių sektorių atstovų susidomėjimo. PLB vertina, kad į pasiruošimą atėjus dienai X įtraukiama ir Pasaulio lietuvių bendruomenė.

Šį kartą, jau 8-ajame mokymų cikle, gilintasi į svarbias temas, pradedant regioninės saugumo aplinkos iššūkiais ir baigiant krizių valdymo sistema Lietuvoje.

2024 m. rugsėjo 7 d. įvyko vienos iš jaunesnių Pasaulio lietuvių bendruomenės narių – Ispanijos lietuvių bendruomenės (ILB) – jubiliejinis 20-asis gimtadienis. Šventė vyko Levantės de Almerijos regione, kuriame gyvenantys lietuviai po pertraukos vėl aktyviai įsitraukė į bendruomenės veiklą.

Renginyje dalyvavo ir sveikinimo žodį tarė PLB pirmininkė D. Henke.

Ispanijos lietuvių bendruomenės pirmininkė Agneta Vansavičienė pasakojo, kad nors Ispanijoje nėra senosios lietuviškos imigracijos centrų, lietuviškų mokyklų, bažnyčių, šiandien galima džiaugtis bendruomenėmis, liuanistinėmis mokyklomis, organizuojamomis stovyklomis vaikams ir jaunimui, lietuviškomis bibliotekomis, meno galerijomis, folkloro grupe, šokių kolektyvu, lietuvius profesionalus vienijančiais klubais, knygų namais Tenerifėje, krepšinio klubu Valensijoje.

Šiuo metu Levantės de Almerijos lietuvių bendruomenė laukia patvirtinimo, kad vietos savivaldybė suteiks patalpas būsimiems lietuvių namams. Ši nauja įstaiga leis daug dažniau atverti duris į lietuvių kultūrą vietos ispanams, o patys lietuviai turės galimybę dažniau ir lengviau susiburti savo gyvenamojoje vietoje.

2024 m. rugsėjo 28 d. Stokholme įvyko pirmasis visų aštuonių Šiaurės šalių regioninių bendruomenių forumas. Jo tema – pilietiškumo svarba ir pilietinio aktyvumo skatinimas.

PLB pirmininkė D. Henke pasidalijo paskutinėmis aktualijomis apie diasporos įtraukimą į strateginį Lietuvos gynybos planą ir stiprėjančias lietuvių aktyvumo tendencijas dalyvaujant rinkimuose.

2024 m. spalio 9 d. Anykščių menų inkubatoriuje-menų studijoje įvyko II Lietuvos kraštiečių bendruomenių sambūrio „Lietuva, kuri sujungia“ susitikimas.

Daugiau nei 40 savivaldybių ir kraštiečių bendrijų atstovų iš 18 savivaldybių atsiliepė į Anykščių rajono savivaldybės, Pasaulio lietuvių bendruomenės ir Pasaulio anykštėnų bendrijos kvietimą susiburti ir aptarti Lietuvos kraštiečių bendruomenių veiklos indėlį ir šiuolaikines galimybes siekti nuolat palaikyti gyvą ryšį ir plėtoti naudingą bendrystę tarp savame krašte, Lietuvoje, ir už jos ribų gyvenančių kraštiečių. Susitikimo metu pranešimus skaitė Lietuvos Respublikos Seimo, Užsienio reikalų ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos ir Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir institucijų prie LR Vyriausybės santykių su lietuvių išeivija apžvalga

2024 m. gegužės 14 d. užsienio reikalų viceministro Egidijaus Meilūno ir LR Seimo narės, LR Seimo ir PLB komisijos pirmininkės D. Asanavičiūtės kvietimu surengta diskusija su universitetų atstovais, skirta užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių ir lietuvių kilmės asmenų studijų Lietuvos aukštosiose mokyklose skatinimo galimybėms aptarti. „Lietuva skiria daug dėmesio diasporos vaikų ir jaunimo ryšiui su Lietuva stiprinti. Vienas iš diasporos politikos prioritetų – jaunimo studijų Lietuvoje skatinimas. Suvieniję Lietuvos universitetų ir valstybės institucijų pastangas, galime daug efektyviau pakviesti diasporos

atstovus rinktis studijas Lietuvoje“, – susitikimo metu sakė E. Meilūnas. Užsienio reikalų ministerijos užsakymu 2023 m. atliktos Lietuvos diasporos apklausos duomenimis, 20 proc. respondentų nurodė planuojantys, dar 59 proc. teigė neatmetantys galimybės ateityje grįžti į Lietuvą. 26 proc. respondentų, turintys nepilnamečių vaikų, nurodė svarstantys dėl jų studijų Lietuvoje galimybės, 52 proc. vaikų studijų dar neplanavo, tik 22 proc. nurodė tokios galimybės nesvarstantys.

Diskusijoje su universitetų vadovais pabrėžta lietuvių kalbos kursų svarba studentams, aptartos specialiųjų stipendijų ir finansinės paramos užsienyje gyvenantiems lietuviams programų poreikis. Susitarta dėl universitetų bendradarbiavimo su Užsienio reikalų ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijomis bei diplomatinėmis atstovybėmis kuriant aktyvesnio informavimo apie studijas Lietuvoje sistemą.

2024 m. birželio 9 d. prie Liono esančiame mieste Albinji prie Sonos (*Albigny-sur-Saône*, Prancūzijoje) tik prieš metus įsikūrusi lituanistinė „Paukščiukų“ mokykla pakvietė vaikus, jų tėvelius ir draugus kartu paminėti mokslo metų pabaigą. Šventėje dalyvavo Lietuvos ambasadorius Nerijus Aleksiejūnas ir scenografė, erdvių knygų kūrėja Elena Selena. „Pirmieji Jūsų mokyklos mokslo metai parodė, kiek svarbus yra lituanistinis švietimas, siekiant vaikučiams išsaugoti lietuvių kalbą bei suburiant tėvelius bendroms veikloms. Kviečiu toliau tęsti mokyklos veiklą ir labai dėkoju mokytojams už entuziazmą bei nuolatinį darbą“, – renginyje teigė N. Aleksiejūnas. Mokslo metų pabaiga pažymėta mokiniais įteikiant baigimo diplomus. Vaikai ir jų tėveliai pakviesti svajoti ir kūrybos dėka pakeliauti Elenos Selenos dirbtuvėse, kurių metu scenografė mokė dalyvius bazinių iškylančių detalių (angl. *pop-up*) techniką. Iš renginio vaikai iškeliavo nešini savo kurtais erdviniais atvirukais. Patys mažiausi šventės dalyviai buvo pakviesti į „Paukščiukų“ mokyklos mokytojų Miglės ir Angelinos vedamas veiklas. Po pamokėlių vyko mokyklos mugė, kurioje tėvai galėjo įsigyti įvairių skanėstų ir rankų darbo kūrinių, darytų mokyklos tėvų bei draugų.

2024 m. birželio 30 d. Užsienio reikalų ministerijos konsultacijų centro „Grįžtu LT“ atstovai dalyvavo Pasaulio lietuvių bendruomenės suorganizuotoje Pasaulio lietuvių ir Lietuvos tautinių bendrijų dienoje „Sujunkime Lietuvą“. Renginio metu pristatytas informacinis konsultacijų centras „Grįžtu LT“, skirtas svarstantiems, planuojantiems grįžti ar į Lietuvą jau grįžusiems asmenims. Užsienio reikalų ministerijos darbuotojai susitiko su daugiau nei trisdešimties diasporos bendruomenių atstovais, viešinantiais Lietuvoje šimtmetį mininčios dainų šventės metu.

Vilniaus Rotušės aikštėje veikusiame paviljonų miestelyje Užsienio reikalų ministerijos atstovai kartu su Užimtumo tarnybos darbuotojais supažindino renginio dalyvius su studijų, darbo, persikvalifikavimo, verslo kūrimo galimybėmis Lietuvoje. Šventės metu konsultacijų centro „Grįžtu LT“ darbuotojai teikė informaciją svarstantiesiems grįžti į Lietuvą, atsakė į klausimus apie socialinę ir sveikatos sistemą Lietuvoje, pristatė pagrindinius žingsnius, kurie palengvina pasiruošimą grįžti.

2024 m. liepos 1 d. Vilniaus rotušėje vyko Pasaulio lietuvių forumas „Kuo galiu būti naudingas Lietuvai, nors negyvenu joje? Lietuvos santykis su diaspora“. Daugiausiai dėmesio skirta diasporos vaikų ir jaunimo ugdymo, Lietuvos diasporos organizacijų indėlio į Lietuvos gerovės ir saugumo kūrimą, skatinimo grįžti į Lietuvą klausimams. Užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas diskusijoje „Lietuvos valstybės santykis ir sąveikos

kanalai su savo diaspora“ pabrėžė, kad per pastaruosius kelerius metus jau daug padaryta stiprinant valstybės ir diasporos ryšį, telkiant Lietuvos institucijų ir savivaldybių pastangas įgyvendinti diasporos politiką, ženkliai padidinta parama diasporos veiklai. Viceministras taip pat kalbėjo apie tai, kad daugelį svarbių iniciatyvų, pavyzdžiui, lituanistinio švietimo plėtros, pavyko įgyvendinti sutelkus valstybės ir diasporos pastangas, kvietė ir toliau vie-ningai siekti bendrų tikslų. E. Meilūnas taip pat ragino palaikyti su Rusijos agresija kovo-jančią Ukrainą: „Dėkojame diasporai už aktyvią veiklą remiant ukrainiečius, kurie šian- dien kovoja ir už mūsų laisvę. Kviečiu ir toliau telkti paramą Ukrainai.“ Renginyje taip pat daug dėmesio skirta skatinimo grįžti į Lietuvą ir grįžusiųjų (re)integracijos Lietuvoje tema- tikai, pabrėžtas aktyvus Lietuvos institucijų ir savivaldybių įsitraukimas įgyvendinant idėją „Sugrįžtanti Lietuva“.

2024 m. liepos 3 d. Užsienio reikalų ministerija surengė forumą „Sugrįžtanti Lietuva. Dialogas su diaspora“, kuriame aptartos užsienyje gyvenančių tautiečių grįžimo į Lietuvą galimybės, skatinimas ir iššūkiai, su kuriais susiduria grįžtantieji. Renginio metu tautiečiai dalijosi savo grįžimo iš Airijos, Jungtinės Karalystės, JAV, Prancūzijos ir Venesuelos istori- jomis ir patirtimi. Taip pat vyko teminės diskusijos apie grįžusiųjų užimtumo galimybes, verslo kūrimą, vaikų integraciją mokyklose, studijų Lietuvoje galimybes ir savivaldybių vaidmenį skatinant grįžti į Lietuvą. Užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas pasidžiaugė, kad jau ketverius metus iš eilės į Lietuvą sugrįžta daugiau tautiečių, negu išvyksta: Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2023 m. į Lietuvą grįžo 17 549 jos piliečiai, o per ketve- rius pastaruosius metus – daugiau kaip 80 000.

Užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis Pasaulio lietuvių vienybės dienos proga iškiliems Lietuvos diasporos atstovams skyrė garbės ženklą „Už pasaulio lietuvių nuopelnus Lietuvai“ apdovanojimus. Liepos 3 dieną Užsienio reikalų ministerijoje vyku- sioje apdovanojimų ceremonijoje medaliai įteikti į šimtmetį mininčią Lietuvos dainų šven- tę atvykusiems laureatams. Sveikindamas susirinkusiuosius užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas pabrėžė, kad valstybės ir diasporos vienybė buvo itin svarbi visais Lietuvos istorijos laikotarpiais – tiek okupacijos laikais, tiek atkūrus Nepriklausomybę. Garbės ženklą medaliai už ypatingus nuopelnus puoselėjant lietuvių užsienyje, skatinant užsienyje gyve- nančių lietuvių įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą ir gerovės joje kūrimą skirti ilgamečiam Australijos lietuvių bendruomenės nariui, skautui, LR Seimo ir PLB komisijos nariui Hen- rikui Antanaičiui (Australija), Adelaidės vaikų folklorinių šokių grupės „Žilvinas“ ir „Vil- niaus tuntas“ skautų vadovei, lietuvių stovyklos „Vilniaus sapnas“ įkūrėjai Zitai Rūtai Bielskytei-Sankauskas (Australija), Sidnėjaus lietuvių šokių grupės „Sūkurys“, folkloro dainų grupės „Atspindys“ vadovei, ilgametei „Aušros tuntas“ skautų vadovei Kristinai Cox Rupšienei (Australija), Džilongo lietuvių šokių grupės „Linus“ vadovei, Džilongo lietuvių bendruomenės valdybos narei Loretai Tigani (Australija), Vienos technikos universiteto profesoriui, Austrijos–Lietuvos draugijos bendrakūriui ir viceprezidentui Eugenijui Ka- niušui (Austrija), lietuvių ir krikščionybės puoselėtojai etninėse lietuvių žemėse Pelesoje ir Gervėčiuose kunigui Eljui Anatolijui Markauskui (Baltarusija), Čekijos lietuvių bendruomenės pirmininkui Tomui Krasauskui (Čekija), Balzeko lietuvių kultūros muzie- jui (JAV), Čikagos lietuvių jaunimo centrai (JAV), JAV lietuvių bendruomenės Vakarų apygardos pirmininkei, Los Andželo šokių kolektyvo „Retro“ įkūrėjai ir vadovei Sigitai

Barysieni (JAV), Lietuvos garbės konsulei Jungtinėse Amerikos Valstijose, vienai iš Pasaulio lietuvių meno tarybos įkūrėjų Daivai Valerijai Čekanauskas (Navarette) (JAV), aktyviai JAV lietuvi, prisidėjusiai prie pokyčių šalyje dirbant Lietuvos valstybės vadovų administracijose, Skirmai Annai Kondratas (JAV, Lietuva), ilgametei JAV lietuvių bendruomenės Filadelfijos apylinkės valdybos narei, Filadelfijos Vinco Krėvės lituanistinės mokyklos vadovei Irinai Melikovai (JAV), Detroito lituanistinės mokyklos „Žiburys“ tautinių šokių grupės ilgametei vadovei Viktorijai Ratnikaitei-Viskantienei (JAV), vienam iš Amerikos lietuvių televizijos įkūrėjų, daugiau nei 30 metų įamžinančiam JAV lietuvių bendruomenės istoriją ir dabartį, Arvydui Reneckiui (JAV), buvusiam Tautos fondo (JAV) valdybos nariui, aktyviam JAV lietuvių bendruomenės nariui, Niujorko Švč. Mergelės Marijos Apreiškimo parapijos patikėtiniui Raimundui Šližiui (*Raymond George Slizys*) (JAV), JAV lietuvių bendruomenės Krašto valdybos pirmininkui Arvydui Urbonavičiui (JAV), Londono lietuvių folkloro ansambliui „Saduto“ (Jungtinė Karalystė), aktyviai visuomenininkei, daugiau nei 50 metų vadovaujančiai chorinės muzikos kolektyvams Kanadoje, Daliai Felicijai Viskontas (Kanada), aktyviai Kolumbijos lietuvių bendruomenės narei Gailei Faninai Karanauskas de Lozano (Kolumbija), lituanistinio švietimo ir lietuvių kultūros puoselėtojai, mokytojai Nerijai Cymermonienei (Norvegija), festivalio „Baltijos kino dienos“ valdybos pirmininkei ir vienai iš šio festivalio organizatorių Egidijai Kaziu-kaitytei (Norvegija), Norvegijos lietuvių ansamblio „Gabija“ įkūrėjai ir vadovei, buvusiai Oslo lietuvių bendruomenės pirmininkei Elenai Valiulienei (Norvegija), chorų vadovei, garsinančiai Lietuvos vardą Norvegijoje, Vestai Zabulionienei (Norvegija), buvusiam Suomijos lietuvių jaunimo sąjungos „SiLTa“ ir Suomijos lietuvių bendruomenės pirmininkui Arvydui Dapkūnui (Suomija).

2024 m. liepos 4 d. užsienio reikalų viceministras Simonas Šatūnas susitiko su programos „Bring Together Lithuania / Jungtis Lietuvai“, Lietuvių išeivijos studentų stažuotės (LISS) ir Tautos fondo stažuotės programos dalyviais – Lietuvos diasporos jaunimu. Susitikimo pradžioje viceministras priminė, kad susitikimo dieną Jungtinėse Amerikos Valstijose minima Nepriklausomybės diena, kuri svarbi ir Lietuvai dėl bendrų sąjungininkių šalių vertybių, aktyvios JAV lietuvių diasporos veiklos kovoje dėl Lietuvos Nepriklausomybės ir paramos Ukrainai telkimo. Susitikimo metu viceministras S. Šatūnas pristatė Lietuvos užsienio politikos aktualijas ir atsakė į daug dalyvių klausimų. „Linkiu, kad ši viešnagė padėtų jums ne tik atrasti Lietuvą, jos siūlomas galimybes, bet ir pagilinti savo asmeninį santykį su ja. Nepamirškite, kad Lietuvai esate svarbūs, kad ir kur šiuo metu gyvenate“, – sakė užsienio reikalų viceministras. Kartu jis ragino diasporos jaunimą ir ateityje gilinti ryšį su Lietuva, naudotis Užsienio reikalų ministerijos, bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos institucijomis ir organizacijomis, paruošta stažuočių, praktikos ir pažintinių programų duomenų baze, kurioje pateikiama daugiau nei 180 galimybių, siūlomų 60 Lietuvos institucijų, įstaigų ir organizacijų.

2024 m. liepos 4 d. Lietuvos ambasadorius Airijoje Marijus Gudynas viešėjo šiaurinėje Airijos dalyje esančiame Monachano mieste, kuriame šiomis dienomis veikia lietuvių kalbos vasaros stovykla „Mes – Lietuvos vaikai“. Čia moksleiviai mokosi arba tobulina savo lietuvių kalbos įgūdžius, per įvairias veiklas susipažįsta ir plečia žinias apie lietuvių papročius, tradicijas, istoriją, geografiją, simbolius ir virtuvę. Ambasadorius vaikams

pasakojo apie garsius lietuvius, gyvenančius ar gyvenusius įvairiose pasaulio šalyse, įskaitant Airiją, supažindino su įdomiu, įtraukiančiu ir labai svarbiu diplomato darbu, surengė viktoriną apie Lietuvą, kvietė nepamiršti savo tėvų gimtinės ir dažniau joje lankytis. Visi stovyklos dalyviai puikiai pasirodė viktorinoje, todėl buvo apdovanoti Lietuvos valstybės vėliavomis, o jų mokytojai pagerbti ženkleliu „Lietuvių kalbos ambasadorius“.

2024 m. liepos 10 d. užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas susitiko su užsienyje studijuojančiais lietuviais, dalyvaujančiais ministerijos antrus metus įgyvendinamoje pažintinėje programoje. Šios programos tikslas – suteikti galimybę užsienyje studijuojančiam jaunimui susipažinti su Lietuvos viešojo sektoriaus veikla, paskatinti kurti tolesnę karjerą gimtinėje, geriau pažinti modernią ir atvirą Lietuvą. Programoje dalyvaujantys jaunuoliai, šiuo metu studijuojantys Nyderlanduose, taip pat susitiko su Lietuvos Respublikos Prezidento, Vyriausybės ir Seimo kanceliarijų atstovais. Susitikimo metu viceministras E. Meilūnas papasakojo apie Lietuvos diasporos politikos strateginius tikslus, įvairias darbo Lietuvos viešajame sektoriuje galimybes, paragino dalyvauti ministerijos organizuojamuose konkursuose į diplomatinę tarnybą.

2024 m. liepos 17 d. Ministrė Pirmininkė Ingrida Šimonytė pasveikino viso pasaulio lietuvius Pasaulio lietuvių vienybės dienos proga. „Brangūs viso pasaulio lietuviai, esame viena tauta ir to negali panaikinti nei tarpusavio skirtumai, nei mus skiriantys atstumai. Lietuva yra įvairi ir jos žmonės vieningi skirtybėje. Esu įsitikinusi, kad kiekvienas galime reikšmingai prisidėti prie sėkmingos, augančios Lietuvos kūrimo – kur bebūtume, kuo beužiimtume. Mus jungia bendra istorija ir gilūs tapatybės klodai, pagarba ir meilė laisvei, savo gimtajai kalbai, Tėvynei. Kviečiu kiekvieną lietuvių didžiuliu savo gimtine bei autentiška tapatybe ir prisidėti prie naujos kartos Lietuvos kūrimo taip, kaip galime geriausiai. Lietuva – tai Jūsų namai, kuriuose visada esate laukiami“, – sakoma Vyriausybės vadovės sveikinime.

2024 m. liepos 19 d., paskutinė kasmetinio Lietuvos diplomatinė atstovybių ir konsulinių įstaigų vadovų susitikimo diena, buvo skirta Lietuvos diasporos politikos prioritetų ir diplomatinė atstovybių bei savivaldybių glaudesnio bendradarbiavimo – „Sugrįžtančios Lietuvos“ iniciatyvos įgyvendinimo klausimams aptarti. „Per šios Vyriausybės kadenciją diasporos politika buvo labai sėkminga, pavyko sustiprinti diasporos ir Lietuvos ryšį. Itin džiugina tai, kad jau ketvirtus metus iš eilės daugiau tautiečių į Lietuvą grįžta, negu išvyksta, todėl „Sugrįžtančios Lietuvos“ iniciatyva ir toliau bus bendras diplomatinės tarnybos, Lietuvos institucijų ir savivaldybių prioritetas. Artimiausioje ateityje taip pat sieksime didinti dėmesį diasporos vaikams ir jaunimui, paramą lituanistiniam švietimui ir tolesniam diasporos įsitraukimui į Lietuvos kūrimą“, – sakė užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas, kreipdamasis į Lietuvos diplomatinė atstovybių vadovus ir susitikimo svečius.

Diskusijoje skatinimo grįžti į Lietuvą klausimais kartu su diplomatinė atstovybių ir konsulinių įstaigų vadovais dalyvavo Nacionalinės regioninės plėtros tarybos pirmininkas, Jurbarko rajono savivaldybės meras Skirmantas Mockevičius, Lietuvos savivaldybių asociacijos direktorė Roma Žakaitienė, Alytaus, Utenos ir Vilniaus regionų plėtros tarybos kolegijų pirmininkai. Pabrėžta, kad užsienyje gyvenantys kraštiečiai savo ryšį su Lietuva pirmiausia vertina per ryšį su gimtąja savivaldybe. Diskusijos metu aptartas diplomatinė

atstovybių ir savivaldos bendradarbiavimas ir priemonės, kurios sustiprintų savivaldybių ir diasporos ryšius. Viceministras E. Meilūnas taip pat kalbėjo apie tai, kad kasmet Lietuvos diasporos politiką įgyvendina vis daugiau partnerių, didėja jų įgyvendinamų priemonių skaičius ir diasporos politikai skiriamas finansavimas. Nuosekliai auga Lietuvos savivaldybių dėmesys diasporai ir skatinimui grįžti į Lietuvą. Šiuo metu šioje veikloje dalyvauja visos 60 Lietuvos savivaldybių, daugiau kaip 40 valstybės institucijų ir organizacijų. Susitikimo metu už ypatingą aktyvumą telkiant diasporą, stiprinant jos ryšius su Lietuva, puoselėjant tautinę tapatybę ir kuriant vieną globalią Lietuvą nuspręsta įteikti Didžiosios vienybės trispalvės dviem diplomatinėms atstovybėms – Lietuvos Respublikos ambasadai Prancūzijos Respublikoje ir Lietuvos Respublikos ambasadai Jungtiniuose Arabų Emyratuose. Šis 2019 m. įsteigtas apdovanojimas skiriamas Lietuvos diplomatinėms atstovybėms ar konsulinėms įstaigoms, labiausiai nusipelnusioms bendradarbiaujant su diaspora.

2024 m. liepos 22 d. Santjage užsienio reikalų viceministro E. Meilūno vadovaujama delegacija dalyvavo pirmosiose Lietuvos ir Čilės politinėse konsultacijose. Su Čilės lietuvių bendruomene bei jos pirmininke, nuotolinės lietuviškos mokyklos įkūrėja Adriana Giedre Barkauskaite apsvaistytos galimybės puoselėti lietuvių kalbą Čilėje. Viceministras padėkojo už nuotolinėje mokykloje rengiamas lietuvių kalbos pamokas, pristatė „Sugrįžtančios Lietuvos“ programą.

2024 m. liepos 25–27 d. Brazilijos sostinėje surengtos šeštosios Lietuvos ir Brazilijos politinės konsultacijos, kuriose užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas kartu su Brazilijos užsienio reikalų sekretore Europos ir Šiaurės Amerikos klausimais Maria Luisa Escorel de Moraes aptarė dvišalio ekonominio bendradarbiavimo perspektyvas, globalius iššūkius ir Rusijos agresiją prieš Ukrainą. Viceministras San Paule taip pat susitiko su lietuvių bendruomene ir su ja aptarė tautinio identiteto, lituanistinio švietimo puoselėjimo klausimus, galimybes grįžti į Lietuvą. Lietuviai Brazilijoje pradėjo kurtis XIX a. pabaigoje. XX a., tarpukariu registruota didelė emigracijos iš Lietuvos į Braziliją banga, tada lietuviai pradėjo burtis į organizacijas, kurios veikia iki šiol. Dabar Brazilijoje gyvena per 4 tūkst. Lietuvos piliečių, taip pat skaičiuojama, kad Brazilijoje gyvena bent 300 tūkst. lietuvių kilmės asmenų.

2024 m. rugpjūčio 3–5 d. Airijoje gyvenantys lietuviai tradiciškai rinkosi į vasaros stovyklą pietinėje Airijos dalyje, ant vaizdingo jūros kranto įsikūrusiame Stradblio mieste. Svarbiu lietuvių reiškiniu Airijoje tapusi vasaros stovykla turi kilnų tikslą – kasmet su-burti kuo daugiau tautiečių ir prisidėti prie stiprios ir globalios Lietuvos kūrimo. Kadenciją Airijoje baigiantis Lietuvos Respublikos ambasadorius Marijus Gudynas, atidarydamas renginį, ragino visus lietuvius savo darbais bei talentais dalytis su Lietuva, auginti meilę ir pagarbą Tėvynei. Ambasadorius taip pat kvietė nenuostoti remti Ukrainos, kovojančios ne tik už savo, bet ir už Lietuvos bei visos Europos laisvę ir ateitį. Jau tapo tradicija tai, kad vasaros stovyklos dalyvius nuotoliu pasveikina Prezidentas Valdas Adamkus. Jis pasidžiaugė iniciatyvių ir darbščių Airijos lietuvių dėka jau septintus metus gyvuojančia iniciatyva su-burti Airijoje gyvenančius lietuvius, skatinti juos puoselėti lietuvių kalbą ir tradicijas, ugdyti patriotiškumą. Prezidentas ragino lietuvius ypatingą dėmesį skirti lietuvių, ku-ris tvirtiausi pamatai klojami šeimoje, išsaugojimui. Kasmet šį lietuvišką renginį aplanko svečiai iš Lietuvos. Šių metų viešnia – prestižinio tarptautinio dainų konkurso „Golden

Voice“ nugalėjo, atlikėja Liepa Vasiliauskaitė subūrė lietuvius aplink laužą ir pakvietė prisiminti visiems gerai žinomų dainų bei pasiklausyti naujų ar rečiau atliekamų kūrinių. Stovykloje veiklos netrūko ir dideliems, ir mažiems. Jauniausi stovyklautojai dalyvavo piešinių konkurse, žaidė tradicinius lauko žaidimus, dalyvavo sporto varžybose. Ypač didelio susidomėjimo sulaukė Lietuvos ambasados Airijoje sudaryta galimybė, naudojant inovatyvias technologijas, pamatyti Lietuvos gamtos ir architektūros grožį – ten nukėlė virtualiosios realybės akiniais žiūrėtas VŠĮ „Keliauk Lietuvoje“ filmas. Lietuvių vasaros stovyklą Stradbalyje organizuoja Airijos Veksfordo ir Voterfordo grafysčių lietuvių sambūris „Margos dienos“. Į stovyklą kasmet iš visos Airijos suvažiuoja per 250 dalyvių.

2024 m. rugpjūčio 9 d., artėjant Lituanistinės mokyklos dienai, Užsienio reikalų ministerijoje suorganizuotas iškilmingas renginys: vyko diskusija, skirta lituanistinio ugdymo užsienyje žinomumui didinti, lyderystei lituanistiniame švietime skatinti, paskelbti Užsienio reikalų ministerijos garbės ženklą „Už pasaulio lietuvių nuopelnus Lietuvai“ laureatai ir pristatyta nauja iniciatyva – „Lietuvybės vėliavos“ apdovanojimas. Užsienio reikalų ministro G. Landsbergio sveikinimo kalboje, kurią renginio dalyviams perskaitė viceministras E. Meilūnas, pabrėžiama, kad lituanistinis švietimas yra „prioritetinė Lietuvos valstybės ryšių su Lietuvos diaspora sritis“, o nuolat augantis lituanistiniam švietimui skiriamas valstybės dėmesys nuosekliai prisideda prie lituanistinių mokyklų stiprinimo. „Lituanistinės mokyklos ne tik moko diasporos vaikus ir jaunimą lietuvių kalbos, bet ir stiprina jų ryšį su Lietuva, skatina grįžti studijuoti, stažuotis ar kurti savo namus Lietuvoje, suburia vienybės lietuvių bendruomenės visame pasaulyje“, – pažymima užsienio reikalų ministro sveikinimo laiške.

Renginio metu, įvertinant lituanistinio švietimo užsienyje puoselėtojų reikšmę, paskelbti Užsienio reikalų ministerijos garbės ženklą „Už pasaulio lietuvių nuopelnus Lietuvai“ laureatai. Garbės ženklą medaliai už ilgametį darbą ir svarų indėlį į lituanistinio švietimo plėtrą ir stiprinimą, išskirtinę veiklą ugdant Lietuvos diasporos jaunosios kartos pilietiškumą ir tautinę tapatybę skirti lituanistinių klasių mokytojai Helsinkyje ir Espe Reginai Siirai (Suomija), Londono lituanistinės ir menų mokyklos „Mokslukas“ mokytojai, vaikų choro „Mokslukas“ ir suaugusiųjų choro „Gausa“ steigėjai ir vadovai Ritai Gužauskienei (Jungtinė Karalystė), Los Andželo Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokytojai Aldonai Reginai Kudirkai (JAV), Vienos universiteto lietuvių kalbos dėstytojai, Lietuvių bendruomenės Austrijoje steigėjai, Austrijos lietuvių choro „Gaida“ įkūrėjai, „Lietuviškos knygos“ klubo Vienoje steigėjai Linai Pestal (Austrija), Los Andželo Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokytojai, metodinių paskaitų vedėjai ir renginių organizatoriui Gailei Onai Radvenis-Hayden (JAV) ir Niujorko Maironio lituanistinės mokyklos direktorei ir mokytojai Rasai Sprindienei (JAV).

Užsienio reikalų ministerija, įvertindama Lituanistinių mokyklų svarbią misiją – skleisti lietuvių, perduoti vertybes iš kartos į kartą, ugdyti patriotiškumą, telkti bendruomenes, įsteigė apdovanojimą „Lietuvybės vėliava“ (10 metų ilgio), kuri šiais metais skiriama 6 lituanistinėms mokykloms, būtent seniausiai, nuo 1916 m., iki šiol veikiančiai formaliojo ugdymo mokyklai – Vidugurių pagrindinei mokyklai (Lenkija) lietuvių mokomąja kalba, taip pat nepertraukiamai savo veiklą vykdančioms neformaliojo ugdymo mokykloms: nuo 1948 m. – Toronto Maironio (Kanada) mokyklai, nuo 1949 m. – Los Andželo

Šv. Kazimiero (JAV) lituanistinei mokyklai, Bostono lituanistinei mokyklai (JAV), Hamiltono vyskupo M. Valančiaus (Kanada) lituanistinei mokyklai ir nuo 1950 m. savo sėkmės istoriją kuriančiai formaliojo lituanistinio ugdymo įstaigai – Vasario 16-osios gimnazijai Hiutenfelde. Renginio metu VŠĮ „Ribologija“ įkūrėja ir asociacijos „Lyderė“ narė Rugilė Butkevičiūtė skaitė pranešimą „Lyderystės kelias švietime“. Vėliau vykusioje diskusijoje „Lyderystė per studijas“ buvo pristatytos studijų ir kvalifikacijos tobulinimo galimybės lituanistinių mokyklų mokytojams Vytauto Didžiojo universitete ir Vilniaus kolegijoje. Diskusijos dalyviai turėjo galimybę išgirsti jau studijuojančių lituanistinių mokyklų mokytojų patirtis ir kartu su aukštojo mokslo įstaigų bei Nacionalinės švietimo agentūros atstovais aptarti kylančius klausimus.

2024 m. rugsėjo 12 d. Užsienio reikalų ministerija surengė tarpinstitucinį susitikimą, skirtą aptarti priemonėms, taikytinoms skatinant diasporos atstovus grįžti į Lietuvą, kurti čia verslą ir steigti naujas darbo vietas. Užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas susitikimo metu pabrėžė, kad „Sugrįžtančios Lietuvos“ idėjai sėkmingai įgyvendinti reikalingas aktyvus Lietuvos institucijų ir savivaldybių bendradarbiavimas, todėl itin džiugu, kad skatinimo grįžti veiklose dalyvauja daugiau kaip 40 valstybės institucijų bei organizacijų ir visos 60 Lietuvos savivaldybių. „Grįžtantys į Lietuvą tautiečiai prisideda prie valstybės gerovės kūrimo, todėl svarbu skatinti diasporos atstovų verslo Lietuvoje iniciatyvas“, – sakė viceministras E. Meilūnas. Lietuvos darbdavių konfederacijos atstovai, iškelę iniciatyvą „Susigrąžinkime darbdavius“, taip pat kalbėjo apie tautiečių grįžimo į Lietuvą ir verslų kūrimo reikšmę Lietuvos ekonomikai. Susitikime dalyvavę Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Užimtumo tarnybos, Inovacijų agentūros, Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovai pabrėžė komunikavimo apie galimybes Lietuvoje kurti smulkųjų ir vidutinį verslą svarbą. Sutarta plačiau teikti informaciją apie tokias galimybes įvairiuose Lietuvos regionuose ir skatinti užsienio lietuvius įgyvendinti verslo idėjas Lietuvoje.

2024 m. rugsėjo 19 d. Užsienio reikalų ministerijoje įvyko valstybės institucijų, Lietuvos aukštųjų mokyklų ir diasporos organizacijų atstovų pasitarimas, kuriame aptartos galimybės skatinti diasporos jaunimo studijas Lietuvoje. Užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas pažymėjo, kad valstybė sudaro palankias sąlygas diasporos jaunimui studijuoti: jis gali pretenduoti į valstybės finansuojamas studijų vietas, gauti papildomų stojimo balų ir stipendijas. „Kviečiame diasporos jaunimą rinktis aukštojo mokslo studijas Lietuvoje. Šis pasirinkimas suteiks galimybę įsigyti labai aukšto lygio išsilavinimą bei sustiprinti ryšį su Lietuva“, – sakė viceministras. Studijuojančiųjų skaičius kasmet auga, šiemet studijas Lietuvoje pasirinko daugiau nei 200 diasporos jaunuolių, tačiau valstybės institucijų, diasporos organizacijų ir aukštųjų mokyklų bendromis pastangomis šį skaičių būtų galima dar labiau padidinti. Susitikime sutarta parengti platesnę informacinę kampaniją diasporos atstovams apie studijų galimybes bei koordinuoti veiksmus užtikrinant sklandų stojimo procesą ir sprendžiant diasporos atstovų iškeltus klausimus. Lietuvos diasporos jaunimo grįžimas studijuoti, vykdyti mokslinę veiklą ar įsiliesti į Lietuvos darbo rinką yra vienas iš pagrindinių „Sugrįžtančios Lietuvos“ iniciatyvos prioritetų.

2024 m. rugsėjo 19 d. Lietuvos ambasadorius Prancūzijoje Arnoldas Pranckevičius dalyvavo Meco (*Metz*) mieste vykusios parodos „Dévotions privées / Pratique religieuse

domestique dans les arts traditionnel et contemporain“ („Maldos objektai / Asmeniniai pamaldumo ženklai tradiciniame ir šiuolaikiniame mene“) atidaryme.

„Šioje parodoje, kurioje susipina ir tarpusavyje bendrauja tradicinis ir šiuolaikinis menas, matome daug mūsų kultūrai svarbių simbolių: Aušros Vartų Mariją, Rūpintojėlį, medinius kryžius, kurių seniausi siekia XVII a., o kryždirbystė įrašyta į UNESCO nematerialaus kultūros paveldo sąrašą. Tad tai yra paroda ir apie rezistenciją, ir apie laisvę, ir apie viltį, kuri mus atvedė atgal į Europos šeimą. Ši paroda ir apie mūsų – Prancūzijos ir Lietuvos – solidarumą su Ukraina ir jos žmonėmis, kurie kasdien kovoja prieš agresorių ir už mūsų visų laisvę“, – atidarymo metu kalbėjo A. Prancėvičius. Šioje Lietuvos sezono Prancūzijoje programai priklausančioje parodoje gvildinama neoficialiose religinių apeigų vietose naudojamų kulto objektų tema. Atidaryme dalyvavo parodos autoriai, menininkai iš Lietuvos: Ramutis Petniūnas, Aldona Vilutytė („Sigito Gedos skaitymai“), Indra Marcinkevičienė ir Solveiga Masteikaitė.

Vizito metu ambasadorius taip pat susitiko su Meco miesto meru François Grosdidier ir Prancūzijos senatoriumi, atstovaujančiu Mozelio departamentui, Senato draugystės grupės su Lietuva pirmininku M. Khalifé Khalifé ir su jais aptarė Lietuvos ir Prancūzijos glaudaus bendradarbiavimo kultūros, meno ir mokslo srityse ilgametę istoriją bei tęstinumo svarbą.

2024 m. rugsėjo 21 d. Nikosijoje, Kipre, įvyko Pilietinio pasipriešinimo forumas, kurį organizavo Lietuvos bendruomenė Kipre kartu su Ukrainos–Kipro draugystės bendruomene. Renginys sutraukė gausų būrį dalyvių, norinčių labiau suprasti pilietinio pasipriešinimo svarbą ginant demokratines vertybes, ypač dabartinių geopolitinių iššūkių kontekste. Forumą atidarė Lietuvos ambasadorė Lina Skerstonaitė. Ji pabrėžė vienybės svarbą šiais neramiais laikais: „Mes vis dar prisimename dainuojančią revoliuciją. Suprantame vienybės ir pilietinės rezistencijos būtinybę. Šiandien, kai Ukrainai kaip niekad reikalinga mūsų parama, turime susitelkti ir būti vieningi“, – teigė ambasadorė. Ji taip pat pažymėjo, kad šis forumas yra stiprybės ir solidarumo ženklas, rodantis, kad Lietuvos bendruomenė Kipre yra pasirengusi remti Ukrainą iki pergalės. Renginyje aptartos tokios aktualios temos kaip informacinio karo įtaka demokratijoms, švietimo, meno ir kultūros vaidmuo pilietiniame pasipriešinime, tarptautinių organizacijų poveikis pilietinei visuomenei, įrodymais grįšto atstovavimo svarba ir žiniasklaidos įtaka formuojant visuomenės nuomonę. Pranešimus skaitė ambasadoriai, akademikai, žurnalistai ir aktyvistai, jie dalijosi savo įžvalgomis ir patirtimi. Diskusijų sesijos suteikė galimybę dalyviams įsigilinti į nagrinėjamas temas ir užmegzti dialogą su pranešėjais. Renginio pabaigoje dalyviai žiūrėjo ukrainiečių dokumentinį filmą „Pasipriešinimas“, kuris įkvėpė žiūrovus žmogaus dvasios stiprybės ir solidarumo pavyzdžiais. Lietuvos ambasada Graikijoje kartu su URM Globalios Lietuvos departamentu buvo pagrindiniai šio renginio rėmėjai.

2024 m. rugsėjo 22 d. įvyko pirmosios Abu Dabyje, Jungtiniuose Arabų Emyratuose (JAE), įkurtos lituanistikos mokyklos „Lietuviškas ratelis“ pamoka. Ambasadoje į pirmąją simbolišką pamoką susirinkusius mokinius ir tėvelius pasveikino Lietuvos ambasadorius JAE Ramūnas Davidonis ir į atidarymą atvykusi viena iš Dubajuje veikiančios lituanistikos mokyklos „Lietuviškas ratelis“ iniciatorių ir įkūrėjų Jolanta Kaminskaitė-Jonušauskienė. „Aktyvių tėvelių ir mokytojų užsidedimo dėka lietuvių vaikai JAE turi galimybę išsaugoti

savo tautinę tapatybę, kalbą ir stiprinti ryšį su Lietuva. Džiugu, kad Dubajaus pavyzdžiu seka lietuviai Abu Dabyje, ir tikiu, kad užsiėmimų rezultatai pranoks lūkesčius“, – pirmosios pamokos proga susirinkusiuosius sveikino ambasadorius R. Davidonis. „Lietuviško ratelio“ tikslas – skatinti etnokultūrinį ir lietuvių kalbos ugdymą, burti lietuvių vaikus ir užtikrinti lituanistinį švietimą. „Lietuviško ratelio“ veiklose Dubajuje ir Abu Dabyje kviečiami dalyvauti lietuvių ir mišrių šeimų įvairaus amžiaus vaikai.

2024 m. spalio 5–6 d. Lietuvos generalinio konsulato Los Andžele komanda dalyvavo tradicinėse Lietuvių dienose. Generalinė konsulė Sandra Brikaitė pasveikino iš įvairių JAV vietų ir Lietuvos atvykusius renginio dalyvius, palinkėjo tą vienybės ir bendrystės jausmą, kuris tvyro Lietuvių dienose, išsinešti ir nešioti širdyse visus metus. Lietuvių dienų atidarymo metu S. Brikaitė pasveikino ir LR užsienio reikalų ministerijos garbės ženkle „Už pasaulio lietuvių nuopelnus Lietuvai“ medaliais apdovanojo nusipelnusias Los Andželo lietuvių bendruomenės nares. Apdovanojimai buvo įteikti JAV lietuvių bendruomenės Vakarų apygardos pirmininkei Sigitai Barysieniui ir Los Andželo Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokytojoms Aldonai Reginai Kudirkai ir Gailei Onai Radvenis Hayden. S. Brikaitė taip pat pasveikino Lietuvos garbės konsulę Kalifornijoje, Pasaulio lietuvių meno tarybos įkūrėją ir vykdomąją direktorę Daivą Čekanauskas Navarrette, kuriai šis apdovanojimas buvo įteiktas Lietuvoje.

Kaip ir kasmet, Lietuvos generalinio konsulato stende buvo galima išbandyti tradicinį liaudies meną, o šiemet buvo pristatoma ir inovacijų. Tautodailininkas Domantas Bugailiškis, pats kilęs iš menininkų šeimos, nuo vaikystės besidomintis amatais, pristatė medžio drožybos paslaptis. Edukacijos metu šventės dalyviai galėjo pasigaminti inkiliukų, medinių žaislų ir muzikos instrumentų iš medžio, atskraidinto iš Lietuvos. Taip pat buvo siūloma unikali patirtis – išbandyti virtualiosios realybės (VR) technologijas, leidžiančias lankytojams pasinerti į magišką skrydį virš Lietuvos, kurį sukūrė VšĮ „Keliauk Lietuvoje“. Šios edukacinės veiklos kartu kūrė dinamišką aplinką, leidžiančią šventės dalyviams ne tik pažinti Lietuvos kultūrą, bet ir mėgautis moderniomis technologijomis.

Šiemet generalinio konsulato stende taip pat viešėjo Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Grįžimo į Lietuvą skyriaus vedėjas T. Kubilius. Jis stendo svečiams pristatė grįžimo į Lietuvą galimybes bei valstybės teikiamas konsultacines paslaugas. T. Kubilius taip pat susitiko su Vakarų pakrantės lietuvių bendruomenių ir organizacijų lyderiais, profesionalais ir lituanistinių mokyklų mokytojais. Jis pristatė Lietuvos diasporos politiką, strateginius tikslus, iniciatyvas ir bendradarbiavimo galimybes, diskutavo apie lietuvių išsaugojimą, lituanistinį švietimą, lietuvių kalbos situaciją dvikalbėse šeimose ir galimą lietuvių profesionalų įsitraukimą į Lietuvos ateities kūrimą.

Lietuvių dienos vyksta jau 38-ą kartą ir yra didžiausias lietuvių bendruomenės renginys Jungtinėse Amerikos Valstijose, kiekvienais metais pritraukiantis apie 2 000 dalyvių.

2024 m. spalio 25 d. Lietuvos ambasadoje Kyjive įvyko tradicinis kasmetinis Ukrainos lietuvių draugijų pirmininkų susitikimas, kurio metu Lietuvos Respublikos ambasadorė Ukrainoje Inga Stanytė-Toločkienė padėkojo tautiečiams už lietuviškų tradicijų puoselėjimą, meilę Lietuvai, stiprybę gyvenant ir padedant kovojančiai Ukrainai. Ukrainos lietuvių draugijų atstovus pasveikino ir apie aktualijas papasakojo LR užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento direktorės pavaduotoja Gitana Skripkaitė,

LR užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Ryšių su diaspora skyriaus vedėja Laura Dilytė ir Lietuvos Respublikos ambasados Ukrainoje patarėja Jurgita Jankūnienė. Ukrainos lietuvių bendruomenės pirmininkė Dalia Makarova akcentavo, kad Ukrainoje gyvenantys lietuviai padeda karo draskomai Ukrainai. Bilai Cerkvai, Charkivui, Chersonui, Dniprovi, Ivano-Frankivskui, Kyjivui, Lvivui, Nikopoliui, Zaporіžei ir Vinicai atstovaujantys išeivijos atstovai pasidalijo savo išgyvenimais, patirtimis, planais bei idėjomis. Ambasados darbuotojai renginio dalyviams pristatė Lietuvos ir Ukrainos dvišalių santykių aktualijas ir ambasados planus 2025 metams, Lietuvos Respublikos piliečių perkėlimo iš Ukrainos į Lietuvą programą, Lietuvos pagalbą Ukrainos energetikos sektoriui ir pakvietė aktyviai dalyvauti Lietuvos institucijų skelbiamuose konkursuose dėl projektinės veiklos finansavimo. Kasmet ambasados organizuojamu renginiu siekiama telkti Ukrainoje gyvenančius lietuvius, prisidėti prie lietuvių išeivijos ryšių su Lietuva stiprinimo, lietuvių organizacijų sutelktumo didinimo ir lietuvių tautinio tapatumo bei bendruomeniškumo puoselėjimo.

2024 m. spalio 26 d. Azerbaidžano sostinėje Baku pradėjo veikti pirmoji šalyje lituanistinė mokykla „Baku lituanistinė mokykla“. Į ją kol kas užsiregistravo 14 vaikų. Pirmoji naujos mokyklos mokslo diena vyko Lietuvos Respublikos ambasados patalpose. Sveikindamas įsteigtą naują mokyklą, Lietuvos ambasadorius Kęstutis Vaškelevičius padėkojo vaikams, mokytojams ir visai šios mokyklos bendruomenei už pasiryžimą išlaikyti ryšį su tėvyne, mokytis ar gilinti lietuvių kalbos žinias, puoselėti mūsų tautos tradicijas. Pirmą lituanistinės mokyklos mokslų metų dieną vaikai ir jų tėvai susipažino, sprendė kryžiažodžius, dėliojo lietuviškas dėliones, aptarė mokymosi procesą. Lituanistinę mokyklą įsteigė ir mokykloje mokytojomis dirbs aktyvios lietuvių bendruomenės narės Giedrė Verollet ir Irmantė Antulienė.

2024 m. spalio 26 d. Airijoje veikianti didžiausia lituanistinė mokykla Europoje – Dublino „4 vėjų“ mokykla – šventė veiklos 20 metų jubiliejų. Per du veiklos dešimtmečius ši lituanistinė mokykla tapo vienu pagrindinių lietuvių kultūros ir kalbos žinių perdavimo centrų Airijoje. Mokyklos bendruomenei šventės metu buvo perduotas LR užsienio reikalų ministro G. Landsbergio sveikinimas, kuriame pabrėžiama: „šiandien didžiuojamės ne tik gausiausios Europoje mokyklos pasiekimais, bet ir bendruomeniškumo dvasia, kuri stiprina lietuvišką tapatybę, ugdo vertybines nuostatas gerbiančią jaunąją kartą, kuriai suteikiame unikalią dovaną – puoselėjamą tvirtą ryšį su Lietuva, galimybę grįžti ir kurti savo ateitį Lietuvoje“. Pasak ministro G. Landsbergio, „4 vėjų“ mokykla yra gyvas pavyzdys, kaip galima kurti diasporos vaikų ir jaunimo ryšį su Lietuva, statyti tvirtą tiltą tarp kartų, siekti lituanistinio švietimo kokybinio šuolio ir stiprinti ryšius su kitomis lituanistinėmis mokyklomis pasaulyje.

Lietuvos Respublikos Prezidentas ir išeivija

2024 m. gegužės 4 d. LR Prezidentas G. Nausėda pasveikino Lietuvos ambasados Vašingtone darbuotojus ir visą Jungtinių Amerikos Valstijų lietuvių bendruomenę pasiuntinybės 100 metų jubiliejaus proga. „Ambasados pastatas, įsigytas bendromis

Lietuvos ir JAV lietuvių pastangomis, atspindi mūsų kovas už laisvę ir demokratiją. Būtent čia, Vašingtone, ilgus okupacijos dešimtmečius veikė mūsų pasiuntinybė. Čia nuolat skaisčiai ruseno viltis sulaukti nepriklausomos ir laisvos Lietuvos“, – sakė šalies vadovas.

Pasak Prezidento, Lietuva nuoširdžiai dėkinga JAV už ilgametę okupacijos ir aneksijos nepripažinimo politiką. „Šiandien ieškome galimybių dar labiau sustiprinti mūsų šalių strateginę partnerystę. Transatlantinį ryšį ir toliau laikome nepakeičiamu visos Europos saugumo garantu“, – sakė šalies vadovas. Prezidentas padėkojo visiems žmonėms, kurie prisideda ar kada nors prisidėjo įgyvendinant Lietuvos ambasados Vašingtone tikslus, ir Jungtinių Amerikos Valstijų lietuvių bendruomenei už nenuilstamą darbą stiprinant šių dviejų šalių bičiulystę.

2024 m. birželio 11 d. LR Prezidentas G. Nausėda išreiškė užuojautą dėl aktorius, režisierius, iškilaus pasaulio lietuvių, savo tėvo skulptoriaus Antano Mončio darbų ir lietuvių kultūros skleidėjo Prancūzijoje Jeano-Christophe'o Mončio-Moncevičiaus mirties. Pasak šalies vadovo, su didele pagarba ir dėkingumu prisiminsime jo pastangas ir milžinišką indėlį vystant Lietuvos ir Prancūzijos santykius, telkiant Prancūzijos lietuvių bendruomenę, taip pat tikrą, labai nuoširdų rūpestį mūsų kūrinijos sklaida bei nepaprastai kilnią ir dosnią savo tėvo kūrinių dovaną Lietuvai.

2024 m. birželio 12 d. pirmoji ponija Diana Nausėdienė Prezidentūroje susitiko su Lietuvių išeivijos studentų stažuotės (LISS) programos dalyviais. „Mūsų valstybei labai svarbu, kad svetur gyvenantys tautiečiai, ypač Jūs, jaunoji karta, išsaugotų lietuvių kalbą, kultūrą, tradicijas, o per jas – ir glaudų ryšį su Lietuva. Džiaugiuosi, kad Lietuva yra Jūsų širdyse ir perspektyvoje, kad nuoširdžiai norite ją pažinti, pagilinti su ja savo asmeninį santykį“, – sakė D. Nausėdienė. Pirmoji ponija kvietė programos dalyvius būti aktyviais Lietuvos kūrėjais. Pasak jos, mūsų šalis gali pasiūlyti jaunimui daug erdvės ir galimybių profesinei karjerai bei saviraiškai pačiose įvairiausiose srityse: valstybės tarnyboje, verslo, mokslo, kultūros srityse bei kitur.

Pasak D. Nausėdienės, kiekvienas iš programos dalyvių kartu yra ir Lietuvos ambasadorius. Pirmoji ponija padėkojo Lietuvių išeivijos studentų stažuotės įgyvendintojams – JAV lietuvių bendruomenei ir Lietuvių fondui – už jauniems žmonėms teikiamas galimybes. LISS programos dalyvius taip pat pasveikino LR Prezidentas G. Nausėda.

16-ojoje LISS dalyvauja 27 lietuvių kilmės studentai iš JAV ir Kanados.

2024 m. birželio 12 d. pirmoji ponija D. Nausėdienė Prezidentūroje susitiko su programos „Bring Together Lithuania 2024“ dalyviais. „Bring Together Lithuania“ („Jungtis Lietuvai“) – nuo 2018 m. įgyvendinama 6 savaitių trukmės vasaros stažuotė ir modernios Lietuvos pažinimo programa, skirta Lietuvos diasporos jaunimui. Iniciatyvos tikslas – sukviesti Lietuvos diasporos jaunimą iš viso pasaulio, kad stažuotė metu jaunuoliai ne tik įgytų profesinės patirties bei pažintų modernią Lietuvą, bet ir atrastų savo tautinį identitetą, sustiprintų ryšius su Lietuva bei ugdytųsi lyderių savybes, taptų jaunaisiais Lietuvos ambasadoriais užsienyje. Programos dalyviams siūlomos stažuotė galimybės lyderiaujančiose įmonėse, organizacijose, startuoliuose ir viešajame sektoriuje. Programą globoja ir remia Kazickų šeimos fondas, taip pat Lietuvių fondas, LR užsienio reikalų ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos.

Programoje „Bring Together Lithuania“ dalyvauja 22 lietuvių kilmės jaunuoliai iš Argentinos, JAV, Kanados ir Jungtinės Karalystės. Pirmoji ponia pasidžiaugė jų motyvacija, entuziazmu, užsidegimu ir noru ne tik tobulinti lietuvių kalbos žinias, bet ir išbandyti savo galimybes Lietuvoje, tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuje. D. Nausėdienė padėjo programą remiančiam bei globojančiam Kazickų šeimos fondui, kurio veikla, pasak jos, yra pavyzdys kiekvienam iš mūsų, nepaisant amžiaus ir gyvenimo patirties.

2024 m. birželio 30 d. LR Prezidentas G. Nausėda Vilniaus Rotušės aikštėje atidarė Pasaulio lietuvių ir Lietuvos tautinių bendrijų dieną „Aš esu Lietuva. Sujunkime Lietuvą“. Jubiliejinės Dainų šventės proga vienoje vietoje susitiko visa Lietuva: šalyje veikiančios kolektyvai, atokiausių ir gražiausių šalies kampelių bendruomenės, įvairios tautinės bendrijos, taip pat po visą pasaulį pasklidę lietuviai. Prezidentas akcentavo, kad, nepriklausomai nuo politinių pažiūrų, profesijų ar šalies, iš kurios kiekvienas lietuvis yra atvažiavęs, – visi susirinko pasakyti, kaip myli Lietuvą.

„Choras yra ta metafora, kuris atspindi šią vienybę dainoje. Esame vieningi kaip vienas didelis choras ir šiomis dienomis turėsime galimybę tai išgyventi kartu džiaugdamiesi ir dainuodami Lietuvą. Šiandien čia dalyvauja Dainų šventės suburtos lietuvių bendruomenės, plačiai pasklidusios po visą pasaulį, nuo Čilės, Meksikos iki Islandijos, nuo Ukrainos, Italijos iki Australijos“, – sakė valstybės vadovas.

Prezidentas dar kartą pabrėžė, kad nėra ir negali būti dviejų, trijų ar penkių Lietuvos. Lietuva yra viena – mūsų visų, ir šiandien į Pasaulio lietuvių ir Lietuvos tautinių bendrijų dienos renginius susirinkę žmonės tai vaizdžiai parodo.

Rotušės aikštėje visą dieną veikė paviljonų miestelis, kuriame bendruomenės kartu su savo šalių menininkais pristatė įspūdingiausius projektus, iškilus pasaulio lietuvių ir jų pasiekimus, garsinančius Lietuvą užsienyje. Lankytojų laukė gyvosios dirbtuvės ir atviros maisto degustacijos, o didžiojoje aikštės scenoje – pasaulio lietuvių bendruomenių ir Lietuvos tautinių bendrijų meno kolektyvų pasirodymai. Į Pasaulio lietuvių ir Lietuvos tautinių bendrijų dieną atvyko 33 meno kolektyvai, 650 atlikėjų, paviljonų miestelyje dalyvavo lietuvių bendruomenės iš 30 šalių. 8 Lietuvos tautinės bendrijos pristatė tradicinius amatus ir kvietė į gyvasias dirbtuves.

2024 m. rugpjūčio 9 d. pirmoji ponia D. Nausėdienė dalyvavo tradiciniame Lituanistinės mokyklos dienos renginyje Prezidentūroje.

Sveikindama lituanistinių mokyklų vadovus, mokytojus ir kitus dalyvius, pirmoji ponia priminė: praėjusių metų renginyje, skirtame lituanistiniam švietimui, nutarta palaikyti Lituanistinių mokyklų asociacijos ir Pasaulio lietuvių bendruomenės iniciatyvą rugpjūčio 10-ąją paskelbti Lituanistinės mokyklos diena. Ši bendram siekiui įkvėpusi iniciatyva tapo realybe: Lietuvos Respublikos Seimas įstatymu įteisino naują atmintiną dieną – nuo šiol kasmet rugpjūčio 10-ąją Lietuvoje bus minima Lituanistinės mokyklos diena.

„Tai visos Lietuvos ir visame pasaulyje pasklidusių lietuvių šventė. Ji suteikia mums progą kartu pasidžiaugti lituanistinių mokyklų pasiekimais, apmąstyti jų svarbą ir išreikšti padėką visiems, kurie prisideda prie lietuvių kalbos, kultūros, tradicijų puoselėjimo, prie žinių apie mūsų šalies istoriją ir dabartį sklaidos. Lituanistinės mokyklos diena – tai ir galimybė įvertinti kylančius iššūkius, drauge ieškoti problemų sprendimų ir tartis dėl

bendriems tikslams vienijančių ateities darbų“, – sakė D. Nausėdienė. Ji pabrėžė, kad lituanistinės mokyklos taip pat skatina kultūrinį bendradarbiavimą. Lietuvių kalba esmingai papildo kiekvieno užsienyje gyvenančio lietuvio žinių kraite, daugiakalbystė tampa asmenybės išsilavinimo privalumu ir instrumentu. Išsaugodami gimtąją kalbą ir tautinį identitetą, sėkmingiau ir oriau veikiame globalizacijos iššūkių kupiname šiuolaikiniame pasaulyje.

D. Nausėdienės žodžiais, džiugu, kad jau antrus metus vykdomas bazinis lituanistinių švietimo programų finansavimas. Tačiau susirūpinimą kelia tai, kad juo kol kas pasinaudoja tik kiek daugiau nei trečdalis lituanistinių mokyklų. Akivaizdu, kad viena iš tolesnio darbo krypčių – intensyvesnė informacijos sklaida, mokyklų skatinimas ir drąsinimas aktyviau naudotis tokio finansavimo galimybe. „Nepaisant didėjančio valstybės dėmesio, lituanistinių mokyklų ir jose besimokančių mokinių skaičius nedidėja tiek, kiek tikėtasi. Todėl svarbu rasti veikimo būdus, kurie taip pat ir finansiškai motyvuotų bei stiprintų mažesnes lituanistines mokyklas ir sudarytų sąlygas kurtis naujoms. Svarbu atkreipti dėmesį į lituanistinio ugdymo diasporoje tvarumą. Reikšmingi veiksniai yra ugdymo kokybė, kūrybiški sprendimai, mokymo formų ir turinio prieinamumas bei patrauklumas, gebėjimas sudominti vaikus lankyti lituanistines mokyklas bei stiprinti tėvų norą atvesti savo vaikus mokytis lietuvių kalbos ir kitų įdomių disciplinų“, – akcentavo D. Nausėdienė. Ji ragino lituanistinių mokyklų vadovus ir mokytojus nepailsti dalytis įžvalgomis ir pasiūlymais, kokiais būdais galima paskatinti šiuos procesus, nes būtent jų aktyvumas ir kūrybinis indėlis sudaro prielaidas priimti svarbius sprendimus.

Pasak pirmosios ponios, pozityviai vertintinas naujas kokybinis pokytis – lituanistinio švietimo mokytojų profesinis rengimas ir kompetencijų ugdymas Lietuvoje. Lyderystės ėmėsi Vilniaus kolegija, šiemet pradėjusi rengti pradinio ugdymo pedagogus, ir flagmanas – Vytauto Didžiojo universitetas, šį rudenį į lietuvių kalbos, istorijos, geografijos, pedagogikos studijas pakviesiantis lituanistinio švietimo mokytojus. D. Nausėdienės įsitikinimu, būtina skatinti ir kitas Lietuvos aukštąsias mokyklas atsižvelgti į šias tendencijas ir nukreipti mokslo bei studijų potencialą taip pat ir lituanistinio švietimo kokybės ugdymo linkme.

„Sveikintinas ir skatintinas ne tik aukštųjų mokyklų, bet ir mokslo institucijų įsitraukimas į lituanistinio švietimo kokybės ugdymą. Turime užtikrinti, kad kasmet populiarėjantys mokytojų tobulinimosi kursai mūsų šalies universitetuose, Lietuvių literatūros ir tautosakos institute ir kitose mokslo įstaigose taptų tvarių reiškiniumi. Užsienyje veikiančiuose baltistikos ir lituanistikos centruose dirbančių mokslininkų ir lektorių įtraukimas, lituanistinių mokyklų ir Lietuvos mokyklų bendradarbiavimas, išėivijos jaunimo pritraukimas į studijas Lietuvoje – tai taip pat svarūs bei perspektyvūs lituanistinio švietimo plėtros ir stiprinimo šaltiniai“, – teigė D. Nausėdienė. Lituanistinės mokyklos dienos renginyje šiemet dalyvavo atstovai iš daugiau nei 30-ies pasaulio valstybių: Airijos, Danijos, Graikijos, Ispanijos, Italijos, Japonijos, Jungtinės Karalystės, Jungtinių Amerikos Valstijų, Latvijos, Lenkijos, Liuksemburgo, Nyderlandų, Norvegijos, Prancūzijos, Singapūro, Suomijos, Švedijos, Turkijos, Vokietijos ir kitų. Pirmoji ponija D. Nausėdienė yra lituanistinio švietimo pasaulio lietuvių bendruomenėse globėja.

2024 m. rugsėjo 22 d. pirmoji ponija D. Nausėdienė Filadelfijos mieste (JAV) apsilankė Vinco Krėvės lituanistinėje mokykloje. Ši mokykla įkurta 1960 m., veikia sekmadieniais,

teikia ikimokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo paslaugas. Šiais mokslo metais joje mokosi 47 mokiniai. Mokomasi lietuvių kalbos, kultūros, istorijos, tradicijų, šokių ir dainų. Mokytojai ir jų padėjėjai čia dirba savanoriškumo pagrindais.

Bendraudama su mokyklos bendruomene, pirmoji ponia pabrėžė, kad lietuviškąją savastį formuoja gimtoji kalba – viena seniausių iš gyvųjų indoeuropiečių kalbų, didinga istorija, gamtos pajauta persmelkta pasaulėžiūra ir meilė Lietuvai. „Džiaugiuosi, kad tai suprantate ir vertinate, kad lietuviškosios savasties puoselėjimui negailite pastangų, dėmesio, laiko, ryžto. Šis lietuviybės židinyš, ši mokykla veikia jau 84 metus, net kelios lietuvių kartos baigė šią mokyklą, o dabar buvę jos absolventai ir patys, matyt, čia atveda savo vaikus. Tai įkvepiantis pavyzdys ne tik lietuviams visame pasaulyje, bet ir daugybei kitų tautų: išmokti valingai, kryptingai dirbuotis prigimtinės savasties labui“, – sakė D. Nausėdienė.

Pirmoji ponia priminė, kad pasaulyje yra daugiau kaip 250 lituanistinių mokyklų – lietuviybės židinių, savasties saugyklų. Pasak jos, Vinco Krėvės mokykla, garsėjanti savo mokiniais, mokytojais, puikiais „Aguonėlės“ šokėjais, gali didžiulius būdama viena iš jų. Iš „Aguonėlės“ išaugo tautinių šokių kolektyvas „Aguona“, šiomet dalyvavęs jubiliejinėje šimtmečio Dainų šventėje Vilniuje.

„Lietuva tiesia ranką ir siekia kokybiško lituanistinio švietimo JAV ir kitose užsienio valstybėse plėtros. Lietuviybės pagrindas – lietuvių bendravimas ir bendradarbiavimas tarpusavyje. Kalba gyva, kol ja kalbama, istorija svarbi, kol ji perduodama iš kartos į kartą. Jūsų bendruomenė, bendradarbiaudama su kitomis lietuvių organizacijomis ir rengdama bendrus renginius, svariai prisideda prie lietuviybės išsaugojimo ir stiprinimo“, – kalbėjo D. Nausėdienė.

„Link savų“ – mokyklos šūkis, kuris kuria vertybinę bendrystę, į lituanistinį švietimą įtraukiančią lietuvių JAV ir tiesiančią tiltus su Lietuva. Smagu būti kartu su Jumis, jausti tą mūsų protėvių perduotą išmintį, kultūrą ir meilę Lietuvai. Gera žinoti, jog esate nepailsintys lietuviybės, mūsų kalbos ir kultūros nešėjai. Ačiū už tą galimybę jausti Lietuvą būnant JAV“, – sakė D. Nausėdienė.

Pirmoji ponia taip pat padėkojo susitikime dalyvavusiai Lietuvos garbės konsulei Pensilvanijoje Kristai Butvydas-Bard už lietuvių bendruomenės JAV telkimą, kartu su Lietuva įgyvendinamus humanitarinius projektus bei aktyvią paramą Ukrainai. Praėjusiais metais Valstybės dienos proga LR Prezidentas G. Nausėda K. Butvydas-Bard skyrė valstybės apdovanojimą – ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžių. Jis skirtas už ilgametę veiklą stiprinant Lietuvos ir Jungtinių Amerikos Valstijų ekonominius ryšius, organizuojant Lietuvos prekių ir paslaugų eksportą, išsaugant lietuvių kultūros paveldą.

Vinco Krėvės mokyklos bendruomenė yra neatsiejama visos lietuvių bendruomenės Filadelfijoje dalis. Kasmet mokiniai pasirodo Filadelfijos lietuvių namuose organizuojamoje tradicinėje lietuviškoje mugėje, dalyvauja JAV lietuvių viktorinoje, kurioje turi galimybę pasitikrinti žinias apie Lietuvą, susipažinti su kitais lietuviais, interaktyviai ir turiningai praleisti laiką.

2024 m. rugsėjo 23 d. pirmoji ponia D. Nausėdienė apsilankė Filadelfijos lietuvių namuose, dar kitaip vadinamuose Lietuvių muzikos sale, ir susitiko su lietuvių bendruomenės aktyvu.

„Nepaprastai malonu būti ypatingoje Lietuvai ir lietuviams vietoje, daugiau nei šimtmetį skaičiuojančiuose unikaliuose Filadelfijos lietuvių namuose. Visą šį laiką čia buvo ir yra lietuviškosios kultūros židiny, būręs ir telkęs lietuvius, kaupęs istorinį išieivijos archyvą ir skleidęs mūsų kultūrą. Nuoširdžiai dėkoju visiems skleidusiems ir toliau skleidžiantiems pasididžiavimą Lietuva bei lietuviams“, – sakė D. Nausėdienė.

Su lietuvių bendruomenės aktyvu pirmoji ponia diskutavo apie Lietuvos išieivijos kultūros paveldą JAV, aptarė galimybes jį išsaugoti ir įveiklini. „Būtent čia yra erdvė, kurioje ryškėja lietuviškojo paveldo pasaulyje įveiklinimo naujoji kryptis. Susikūrusi iniciatyvinė grupė – menininkai, architektai, bendruomenės atstovai – yra šio judėjimo priešakyje. Šis pokalbis su Lietuva yra tiek ypač svarbus, tiek jaudinantis, nes jis praturtintas ir plačiojo pasaulio patirtimis“, – teigė D. Nausėdienė.

Filadelfijos lietuvių namus įvairių šiame mieste veikiančių lietuvių klubų ir organizacijų iniciatyva nutarta statyti 1907 m. Šiandien tai yra seniausias lietuvių pastatytas pastatas JAV, išlikęs lietuvių organizacijos rankose. Daugiau nei 100 metų tai yra lietuviškosios kultūros židiny Filadelfijoje. Čia vyko ir dabar vyksta tiek lietuvių išieivijos, tiek iš Lietuvos atvykstančių menininkų koncertai, literatūros vakarai, parodos, labdaros ir kiti bendruomenei svarbūs renginiai. Šiame pastate viešėjo tokie Lietuvos istorijai svarbūs asmenys kaip Jonas Basanavičius, Juozas Tumas-Vaižgantas, Martynas Yčas ir kiti. Filadelfijos lietuvių namuose sukauptas neįkainojamas išieivijos istorinis archyvas, liudijantis apie turiningą lietuvių veiklą tiek Filadelfijoje, tiek Pensilvanijoje, tiek visoje JAV Rytų pakrantėje. Archyve saugomi unikalūs istoriniai dokumentai, garsių išieivių dailininkų paveikslai, tautodailės pavyzdžiai. Pastate veikia visiems besidomintiems atvira lietuviškų knygų ir leidinių biblioteka, kurioje gausu retų spaudinių.

Pensilvanijos valstija yra antra JAV valstija pagal čia gyvenančių lietuvių skaičių. Joje – ir seniausia užjūrio lietuvių bendruomenė. Pirmosios bangos išieiviai iš Lietuvos čia kėlėsi dar XIX a. Filadelfijos miestas vadinamas vienu iš penkių lietuviškiausių JAV miestų.

2024 m. rugsėjo 23 d. LR Prezidentas G. Nausėda tęsė darbo vizitą JAV ir apsilankė Amerikos lietuvių kultūros archyve (ALKA) Putname, Konektikuto valstijoje.

Vizito metu Prezidento iniciatyva tarp Lietuvos muziejų asociacijos ir ALKA valdančios Lietuvių katalikų mokslo akademijos išieivijoje buvo pasirašyta vertingų istorinių XIX–XX a. pradžios knygų ir kitų JAV lietuvių išieivijoje sukauptų lituanistinių vertybių dovanojimo Lietuvos muziejams deklaracija ir ketinimų protokolas dėl tolesnio bendradarbiavimo.

Žemaičių muziejus ALKA tapo pirmuoju, kuriam pasirašius dovanojimo protokolą nuolat saugoti, eksponuoti ir aktualinti buvo padovanotos vertingos istorinės knygos, susijusios su Žemaitijos ir Žemaičių vyskupystės istorija. Kitos lituanistinę vertę turinčios istorinės knygos bus perduotos Šiaulių „Aušros“ muziejui, Klaipėdos Mažosios Lietuvos istorijos muziejui ir kitoms atminties išsaugojimo institucijoms Lietuvoje.

„Džiugu, kad lietuvių išieivijos Amerikoje kaupos ir saugotos lituanistinės vertybės sugrįš į Lietuvą ir praturtins mūsų regionų kultūrą. Tikiu, kad lituanistinės dovanos iš Amerikos užims garbingą vietą Lietuvos regionų muziejų nuolatinėse ekspozicijose. Taip pat bus paskatinta šių institucijų parodinė, edukacinė, kultūrinė veikla, siekiant Lietuvoje

deramai įvertinti ir pristatyti didžiulį Amerikos lietuvių indėlį į lietuviybės išsaugojimą“, – kalbėjo šalies vadovas.

Dar XX a. 3 dešimtmetyje aktyvus išeivijos veikėjas, kunigas Pranciškus Juras anapus Atlanto vandenyno pradėjo kaupti reikšmingas lituanistines vertybes, kurių pagrindu buvo suformuotas Amerikos lietuvių kultūros archyvas, nuo 1965 m. veikiantis Putname. Jį sudaro knygos, periodiniai leidiniai, paveikslai, tautodailės ir taikomosios dailės kūriniai, archyvinė medžiaga, įskaitant iškilų lietuvių kilmės mokslininkų, kultūros šviesuolių archyvus, įvairių išeivijos institucijų ir organizacijų diplomatinę dokumentaciją.

Vizito metu šalies vadovas aplankė jau daugiau kaip 80 metų Putname veikiančią lietuvišką Švenčiausiosios Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo seserų vienuolyną, kuriame saugoma Adomo Galdiko ir kitų lietuvių išeivijos menininkų kūrinių, lietuvių kapinės ir Karaliaus Mindaugo pilį Putname.

2024 m. rugsėjo 25 d. pirmoji ponia D. Nausėdienė apsilankė Niujorko viešosios bibliotekos Centrinuose rūmuose, domėjosi išeivijos lietuvių indėliu į šios įstaigos plėtrą ir vystymą, susipažino su joje saugoma medžiaga apie Baltijos šalis, aptarė bendradarbiavimo su Lietuvos nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka galimybes.

Pirmoji ponia pabrėžė, kad Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka – didžiausia biblioteka Lietuvoje – yra atvira megzti kontaktus ir plėtoti bendradarbiavimą su Niujorko viešąja biblioteka.

„Būtų svarbu ir prasminga geriau pažinti vieniems kitus. Lietuvoje net ir bibliotekininkų bendruomenėje nėra itin plačiai žinomas Martino Radtkės ir Viktoro Deivido Brenerio indėlis į Niujorko viešosios bibliotekos plėtrą ir vystymą. Šioje institucijoje saugomas vienas reikšmingiausių Baltijos šalių medžiagos rinkinių pasaulyje. Todėl matau galimybę plėtoti bendradarbiavimą keliomis kryptimis, taip pat ir geriau pažįstant litvakų paveldą“, – sakė D. Nausėdienė. Jos žodžiais, kita galima kryptis – Lietuvos bibliotekų specialistų kvalifikacijos kėlimo, stažuotų programos. Tai galėtų būti derinama ir su lietuvių diasporos istorijos ir kultūros paveldo tyrimais, archyvų ir istorinių šaltinių pažinimu.

Šių metų spalio 9 dieną Niujorko viešoji biblioteka kartu su Lietuvos Respublikos generaliniu konsulatu Niujorke ir Lietuvos kultūros institutu organizavo renginį „Lietuva ir Niujorko viešoji biblioteka“. Jis skirtas išeiviams iš Lietuvos M. Radtkei ir V. D. Breneriui. Spalį sukanka 50 metų nuo tada, kai Niujorko viešosios bibliotekos Centrinų rūmų vestibulio salėje, prie įėjimo, buvo atidengta marmurinė grindų lenta, kuria įamžintas emigranto iš Šilutės M. Radtkės, kuris bibliotekoje mokėsi anglų kalbos ir ekonomikos, atminimas. Tai – vienintelis toks įamžinimas bibliotekoje, kuriuo ypač pagerbiamas kuklaus žmogaus gyvenimas ir jo nepaprasta dovana bibliotekai – testamentu paskirta ženkli pinigų suma. Šiauliuose gimęs V. D. Breneris – vienas iškiliausių ir žinomiausių XX a. pradžios JAV litvakų kilmės skulptorių ir medalininkų, labiausiai išgarsėjęs kaip JAV vieno cento monetos autorius, kurio kūryba ir indėlis į numizmatikos meną paliko neišdildomą žymę. Jis taip pat yra Niujorko viešosios bibliotekos herbo kūrėjas.

2024 m. spalio 5 d. pirmoji ponia D. Nausėdienė pasveikino užsienio šalyse veikiančių lituanistinių mokyklų pedagogus Tarptautinės mokytojų dienos proga. „Jūs, lituanistinių mokyklų mokytojai, sukuriate šeimoms, pabirusioms pasaulyje, mažuosius lietuviškumo namus, Tėvynės salas, kur renkami, saugomi, prižiūrimi ir puoselėjami tautiškumo ir

kalbos lašeliai. Kur jie dalijami iš širdies į širdį, tiesiant savasties stiprybės tiltus lietuvių vaikams ne tik į artimą ratą, kasdienį gyvenimą, bet, viliamės, ir tolyn, į mylimą Lietuvą“, – sakoma sveikinime.

Pirmoji ponia padėjo lituanistinių mokyklų pedagogams, globojantiems, saugantiems ir auginantiems lietuvių aviliuose mūsų nuostabią kalbą, palydintiems mažuosius pasaulio lietuvius lituanistinėse mokyklose į įdomias tautinių tradicijų pažinimo ir puoselėjimo keliones, atveriantiems giliausius istorinius lietuviškosios kultūros klodus.

2024 m. spalio 14 d. LR Prezidentas G. Nausėda Pompidou nacionaliniame meno ir kultūros centre Paryžiuje apsilankė „Lietuvos sezono Prancūzijoje 2024“ metu surengtose parodose „Lietuvos menas nuo 1960-ųjų iki šių dienų. Istorinė donacija“ ir „Kazys Varnelis. Optinis klasicistas iš Lietuvos“. Parodoje „Lietuvos menas nuo 1960-ųjų iki šių dienų. Istorinė donacija“ eksponuojami nacionalinės reikšmės tapybos, grafikos, instaliacijų ir videomeno darbai, sukurti skirtingų kartų menininkų. Parodoje „Kazys Varnelis. Optinis klasicistas iš Lietuvos“ eksponuojama 16 optinio meno meistro darbų. „K. Varnelio likimas nesvetimas daliai Lietuvos žmonių – Antrojo pasaulinio karo negandose jis pasitraukė iš Lietuvos, tapo išeiviu JAV. Išeivijoje menininkas sukūrė išskirtinių darbų kolekciją, reikšmingą ne tik Lietuvai, bet ir visam meno pasauliui. Menininko darbų eksponavimas Pompidou centre – visai Lietuvai pasididžiavimą keliantis įvertinimas“, – kalbėjo šalies vadovas.

2024 m. spalio 15 d. LR Prezidentas G. Nausėda darbo vizito Prancūzijoje metu apsilankė Fontenblo mieste ir pagerbė čia gyvenusio poeto, diplomato, pirmojo nepriklausomos Lietuvos valstybės pasiuntinio Prancūzijoje Oskaro Milašiaus atminimą. Šalies vadovas padėjo gėlių ant O. Milašiaus kapo, nuvyko prie poeto paminklo, kurį 2019 m. Oskaro Milašiaus draugų asociacijos iniciatyva sukūrė skulptorius Klaudijus Pūdymas. Paminklas lankytojus pasitinka miesto mediatekos ir kultūros centro „Charit Royal“ kiemelyje.

O. Milašius 1920 m. buvo paskirtas pirmuoju nepriklausomos Lietuvos valstybės pasiuntiniu Prancūzijoje ir atstovavo Lietuvos interesams Tautų Sąjungoje bei tapo aktyviausiu lietuvių kultūros propaguoju Vakarų Europoje. 1936 m. jam suteiktas Vytauto Didžiojo universiteto garbės daktaro vardas. Fontenblo mieste veikia aktyvi Oskaro Milašiaus draugų asociacija, kuri įgyvendina įvairias O. Milašiui atminti skirtas iniciatyvas ir taip prisideda prie Lietuvos vardo garsinimo. Šalies vadovas taip pat apsilankė Lietuvai istoriškai reikšmingoje Fontenblo miesto pilyje, kuri buvo karališkoji rezidencija. Joje gimė Prancūzijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Henrikas III.

Vytauto Didžiojo universitete

2024 m. birželio 5 d., Tarptautinę aplinkos apsaugos dieną, Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Botanikos sode Prezidento Valdo Adamkaus premija iškilmingai apdovanotas buvęs ilgametis Alytaus regiono atliekų tvarkymo centro (ARATC) direktorius Algirdas Reipas. „Atliekų tvarkymas niekada nėra užbaigtas procesas, kiekvieną dieną mes iš naujo ir iš naujo rūšiuojame, kompostuojame, mokomės apsipirkti, sveikiau gyventi, tvariau

vartoti. Tai labai augina visuomenės socialinę brandą ir gebėjimus sėkmingai spręsti ir visas kitas visuomenės problemas, auginti pilietinę visuomenę“, – teigė A. Reipas. Prezidentinės Valdo Adamkaus bibliotekos ir Danos Gedvilienės fondo gamtosaugos srities premija alytiškiui skirta už nuopelnus ir indėlį kuriant bei modernizuojant atliekų tvarkymo sistemą Lietuvoje, už sukurtą pavyzdinę ir modernią atliekų tvarkymo sistemą Alytaus regione. Ceremonijos metu A. Reipui įteikta 5 tūkst. eurų ir skulptoriaus Kęstučio Dovydaičio skulptūra.

2024 m. rugsėjo 30 d. Išeivijos lietuviui Liūtui Mockūnui būtų suėję 90 metų. Ta proga šio lietuvių išeivio veikla prisiminta VDU Pasaulio lietuvių universiteto organizuotoje atminimo popietėje L. ir F. Mockūnų erdvėje Vilniuje. Prisiminimais dalijosi su L. Mockūnu artimais bendravę Egidijus Aleksandravičius, Vytautas Žalys, Vytautas Adomaitis, Skirma ir Ramūnas Kondratai.

2024 m. spalio 25 d. VDU atstovybėje Vilniuje (L. ir F. Mockūnų erdvėje) įvyko Pasaulio lietuvių jaunimo susitikimas su VDU Lietuvių išeivijos instituto direktoriumi, istoriku prof. E. Aleksandravičiumi ir diskusija apie užsienio lietuvių jaunimo organizacijų ateitį. Diskusijoje aptarta Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos (PLJS) ir Užsienio lietuvių studentų klubo (ULSK) istorija, dabartinė būklė ir ateities perspektyvos, taip pat nagrinėta lietuvių išsaugojimo ir puoselėjimo svarba globaliame pasaulyje ir diasporos jaunimo pritraukimo į šias sąjungas bei organizacijas klausimai.

VDU Lietuvių išeivijos institute, Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje

2024 m. gegužės 22 d. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje įvyko VDU Lietuvių išeivijos instituto direktoriaus prof. E. Aleksandravičiaus knygos „Žaidimas su degtukais“ pristatymas ir diskusija. Renginyje dalyvavo knygos autorius, knygos sudarytoja, žurnalistė, visuomenininkė Birutė Garbaravičienė, sociologas Dainius Genys. Susitikimą moderavo leidyklos „Tyto alba“ vadovė Lolita Varanavičienė. Diskusijos dalyvių klausėsi, o vėliau į pokalbį įsijungė itin didelis į renginį atėjusių miestiečių būrys.

2024 m. gegužės 29 d. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje įvyko renginys, skirtas Lietuvos garbės konsului Argentinoje Algimantui Rastauskui (1935–2020) atminti. Renginys vyko tiek gyvai, tiek nuotoliniu būdu, naudojant platformą „Zoom“. Renginyje prisiminimais apie A. Rastauską ir įžvalgomis apie Argentinos lietuvių bendruomenę dalijosi garbės konsulo žmona Nelida Rastauskienė, dukros Ariana ir Daniela Rastauskaitės, diplomatas, politologas Darius Sužiedėlis. Renginį moderavo istorikas dr. Giedrius Janauskas.

2024 m. birželio 3 d. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje įvyko susitikimas su diplomatu, politologu, aktoriumi Dariumi Sužiedėliu. D. Sužiedėlis priklausė Pasaulio lietuvių jaunimo kongresui, buvo Amerikos lietuvių jaunimo organizacijos pirmininkas, o nuo 1989 m. dirbo JAV lietuvių bendruomenės politinių reikalų raštinėje. Per 1991 m. sausio įvykius buvo savanoris vertėjas Aukščiausiojoje Taryboje. Vėliau dirbo Aukščiausiosios Tarybos pirmininko Vytauto Landsbergio padėjėju, tvarkė korespondenciją

su Vakarų šalimis ir palaikė ryšius su žiniasklaida. Grįžęs į JAV, dirbo Lietuvos ambasadoje su Stasiu Lozoraičiu, o 1991–1995 m. – Lietuvos misijoje prie Jungtinių Tautų. Susitikimo metu D. Sužiedėlis pasidalino prisiminimais apie savo veiklą šiuo laikotarpiu.

2024 m. liepos 7 d. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje įvyko JAV lietuvių bendruomenės 70 metų sukakties parodos „Lietuvą kuriame kartu“ ir dailininkės Laimos Vincės Sruoginis darbų parodos „Vaizduotės kraštovaizdžiai“ atidarymas. Renginyje dalyvavo bei išvalgomis pasidalijo VDU Lietuvių išeivijos instituto direktorius prof. E. Aleksandravičius, JAV lietuvių bendruomenės pirmininkas Arvydas Urbonavičius, Raminta Urbonavičius, parodos „Vaizduotės kraštovaizdžiai“ autorė L. V. Sruoginis, Seimo nariai Vytautas Juozapaitis ir Dalia Asanavičiūtė. Renginių moderavo Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekos-muziejaus direktorius Arūnas Antanaitis.

JAV lietuviai buvo ir yra glaudžiais ryšiais susiję su Lietuva ir joje vykstančiu gyvenimu. JAV lietuvių bendruomenės paroda „Lietuvą kuriame kartu“ atspindi garbingą šios organizacijos istoriją ir supažindina su šiandienė išeivijos lietuvių jungiančia organizacijos veikla kartu kuriant stiprią Lietuvą. JAV lietuvių L. V. Sruoginis dailės darbų parodoje „Vaizduotės kraštovaizdžiai“ atspindimas autorės santykis su Amerikos lietuviams ir erdvėmis, kuriose jie gyvena, taip pat lietuvių santykis su Lietuva ir grįžimu į gimtinę.

2024 m. rugsėjo 4 d. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje pristatyta rašytojo Rimanto Povilo Vanago knyga „Nijolė Lituana“. Pagrindinė šios knygos herojė – Kolumbijos lietuvių menininkė Nijolė Sivickas de Mockus (1925–2018), Kolumbijos politikos Antano Mockaus ir mokslininkės Ismenos Mockus mama. Knygos pristatyme dalyvavo B. Garbaravičienė, Rasutė Žukienė ir knygos autorius R. P. Vanagas. Renginių moderavo VDU Lietuvių išeivijos instituto direktorius prof. E. Aleksandravičius.

2024 m. rugsėjo 27 d. VDU Lietuvių išeivijos institutas ir Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus surengė mokslinę konferenciją „Maištininkai maištininkų laive“, skirtą lietuvių išeivijos žurnalistui, inžinieriui Liūtui Mockūnui (1934–2007) atminti. Konferencijoje pranešimus skaitė Eugenijus Raubickas, A. Antanaitis, kuris skaitė bendrą savo ir Gedimino Žūsino pranešimą, E. Aleksandravičius, Ramūnas Čičelis, Daiva Dapkutė, Aleksandras Krasnovas, Dalia Kuizinienė, Vijolė Višomirskytė, Gerda Pilipaitytė, Dalia Cidzikaitė, Kastytis Antanaitis ir Rūta Pūraitė. Pranešimų dalį moderavo D. Dapkutė, Asta Petraitytė-Briedienė ir D. Kuizinienė.

Po pranešimų vyko atsiminimų popietė „Drauge su Liūtu Mockūnu“, kurioje dalyvavo Zita Čepaitė, Alfonsas Eidintas ir Vytas Adomaitis, o ją moderavo E. Aleksandravičius. Konferencijos dalyviai pristatė įvairius L. Mockūno gyvenimo ir veiklos epizodus, aptarė jo intelektualinį palikimą, analizavo šios kartos išskirtinumą bei jos vietą išeivijos kultūriniam, politiniam ir visuomeniniam gyvenimui.

2024 m. spalio 1 d. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje pristatyta L. V. Sruoginis knyga „Vanished Lands: Memory and Postmemory in North American Lithuanian Diaspora Literature“. Ji apima ne vienerius metus atliekamų tyrimų, autorė analizuoja Šiaurės Amerikoje gimusių, anglų kalba rašančių autorių kūrybą ir memuarus, aktualizuodama traumas, atminties ir poatminties aspektus. Knygos pristatymą lydėjo L. V. Sruoginis paskaita „Kaip istorinė trauma ir kolektyvinė atmintis išreiškiama kitų kartų rašytojų kūryboje kaip potrauminis pasakojimas“. Renginių moderavo

prof. dr. D. Kuizininė. Knygos autorė yra mokslininkė, vertėja, rašytoja, dailininkė, kūrybinio rašymo dėstytoja, šiuo metu – podoktorantūros stažuotoja Vytauto Didžiojo universitete. Ji tęsia atminties ir poatminties tyrimus, rengia naują knygą, rašo straipsnius.

2024 m. spalio 2 d. 17 val. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje įvyko Venesuelos lietuvių Gabriel'io Orento paskaita „Lietuvių diaspora – dviejų Venesuelų liudininkė“. Paskaitoje buvo kalbama apie patirtis augant tarp dviejų skirtingų kultūrų, padėties Venesueloje pablogėjimą, nuosmukio priežastis ir to poveikį Venesuelos lietuvių bendruomenei. Taip pat buvo diskutuojama apie paskutinę į Lietuvą persikėlusią Venesuelos lietuvių bangą bei jų situaciją ir lyginama pastarųjų dešimtmečių įvykių raida Lietuvoje ir Venesueloje. G. Orento paskaita buvo Vytauto Didžiojo universitete vykusio renginių ciklo „Spalis – lietuvių diasporos meniu“ dalis.

2024 m. spalio 7 d. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje įvyko tapytojo, grafiko Vytauto Igno atminimo vakaras ir režisieriaus Arvydo Reneckio filmuoto pokalbio peržiūra, kurioje dalyvavo filmo autorius A. Reneckis ir kuratorė Laima Apanavičienė. Renginį moderavo VDU Lietuvių išeivijos instituto mokslininkė, literatūrologė prof. dr. D. Kuizininė. Šiais metais minime žymaus tapytojo, grafiko V. Igno (iki 1958 m. Ignatavičius, 1924–2009) 100-ąsias gimimo metines. Dailininkas, daugiausia kūręs JAV, Konektikuto valstijoje, 1971 m. atsiuntė vertingiausių savo darbų parodą į Vilnių ir padovanojo ją Lietuvos dailės muziejui. Vėliau jis dar kartą praturtino Lietuvos muziejus, padovanodamas vertingą kolekciją: 30 darbų Lietuvos dailės muziejui, 295 kūrinius M. K. Čiurlionio dailės muziejui, taip pat kūrinių Plungės Žemaičių dailės muziejui, Žemaičių „Alkos“ muziejui, Kauno arkivyskupijai ir Telšių kunigų seminarijai.

Filmų režisierius A. Reneckis, gyvenantis Čikagoje, yra sukaupęs didelį dokumentinės medžiagos archyvą. Dalimi šios medžiagos – filmuotu pokalbiu – autorius pasidalijo su V. Igno gerbėjais Lietuvoje.

2024 m. spalio 8 d. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje įvyko dokumentinio filmo „Liūnė Sutema: kai datos nesvarbu“ peržiūra ir susitikimas su filmo kūrėjais: režisieriumi A. Reneckiu, prodiusere Sandra Avižienyte ir kuratore Laima Apanavičiene. Filme buvo parodyti atviri pasakojimai, poezijos skaitymai ir vieši susitikimai, užfiksuoti fotografo kun. Algimanto Kezio SJ ir kino kūrėjo A. Reneckio Jungtinėse Amerikos Valstijose 1976–2009 m.

2024 m. spalio 23 d. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje įvyko vieša diskusija, skirta Aksominės revoliucijos 35 metų sukakčiai „1989-ieji Rytų ir Centrinėje Europoje: atmintis, istorija ir atminties politika“ paminėti. Susitikimo metu kalbėta apie Rytų ir Centrinės Europos šalių išsivadavimą iš Sovietų Sąjungos, tuo metu vykusius visuomenės pokyčius, šių procesų atmintį ir dabar kuriamą istorinį pasakojimą bei atminties politiką regione. Diskusijoje dalyvavo dr. Halina Beresnevičiūtė-Nosálová (Brno Masaryko universitetas, Kalbotyros ir baltistikos institutas), doc. dr. Rytis Bulota (VDU Politikos ir diplomatijos mokslų fakultetas), doc. dr. Tomasz Blaszczakas (VDU Istorijos katedra, VDU Lietuvių išeivijos institutas). Pokalbį moderavo prof. E. Aleksandravičius.

2024 m. spalio 24 d. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje įvyko dokumentinio filmo „Širdies piligrimai“ peržiūra. Filmą pristatė režisierė Audronė Bielinienė,

taip pat dalyvavo filmo kūrimui talkinęs J. E. arkivyskupas Lionginas Virbalas. Dokumentinio filmo peržiūra buvo VDU vykusio renginių ciklo „Spalis – lietuvių diasporos mėnuo“ dalis.

Kitose institucijose

2024 m. birželio 21–24 d. Alantoje, Molėtų rajone, įvyko tradicinis organizacijos „Santara-Šviesa“ suvažiavimas. Jį pradėjo ir sveikinimo žodį pasakė Prezidentas V. Adamkus.

2024 m. rugsėjo 20 d. Pasvalio Mariaus Katiliškio viešojoje bibliotekoje įvyko rašytojo Mariaus Katiliškio 110-ųjų gimimo metinių minėjimas. Renginyje VDU Lietuvių išėivijos instituto mokslininkė, literatūrologė prof. D. Kuizininė skaitė paskaitą „Marius Katiliškis: žvilgsnis į klasiko kūrybą ir atminimo įprasminimą“. Renginio metu taip pat vyko nuotolinis pokalbis su Los Andžele (JAV) gyvenančia rašytoja Birute Putrius apie jos romaną „Paklydę paukščiai“ (2019) ir išėivių gyvenimą Jungtinėse Amerikos Valstijose.

2024 m. rugsėjo 20 d. Nacionaliniame M. K. Čiurlionio (NMKČ) dailės muziejuje atidaryta diplomatų Lozoraičių metams skirta paroda „Lozoraičiai – vilties diplomatija: šimtmetis valstybės naudai“. Viena iš jos kuratorių yra VDU Lietuvių išėivijos instituto mokslininkė, istorikė dr. A. Petraitytė-Briedienė, kuri kartu su NMKČ dailės muziejaus kuratorėmis dr. Iveta Dabašinskiene, Kristina Liepinaite ir Kristina Stankaite surengė šią parodą. Akcentuotina, kad jos atidaryme dalyvavo jauniausia iš Lozoraičių dinastijos, ambasadoriaus Kazio Lozoraičio dukra Daina Lozoraitis. Parodoje eksponuojami asmeniniai Lozoraičių šeimos daiktai (nuo tautinių rūbų iki vaikų žaisliukų), dokumentai (įskaitant „Lozoraičio pasą“), laišakai, dienoraščiai. Atskirai eksponuojami NMKČ dailės muziejaus rinkiniuose saugomi jam dovanoti lietuvių išėivijos menininkų darbai. Lozoraičių šeimos nuotraukos ir vaizdo medžiaga, kuriose užfiksuota jų kasdienybė, atgaivina atmintį, ypač žvelgiant į Vilties prezidentui skirtą ekspozicijos dalį. Išvardytų kuratorių parengtas parodos katalogas papildoma pasakojimą apie Stasį Lozoraitį, Stasį Lozoraitį (jaunesnįjį) ir K. Lozoraitį, diplomatų šeimą, kuri per visą XX a. laikė iškeltą Lietuvos nepriklausomybės vėliavą. Paroda Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje veiks iki 2025 m. vasario 16 d.

2024 m. spalio 10 d. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Konferencijų salėje įvyko išskirtinis kultūros vakaras „Kai datos nesvarbu“. Renginys skirtas lietuvių išėivijos poetei, Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatei Liūnei Sutemai (tikrasis vardas – Zinaida Nagytė-Katiliškienė; gimė 1927 m. liepos 5 d. Mažeikiuose, mirė 2013 m. sausio 17 d. Čikagoje). Vakarą metu parodyta dokumentinė medžiaga, kurią daugelį metų rinko kino režisierius, Amerikos lietuvių televizijos įkūrėjas A. Reneckis.

2024 m. spalio 14 d. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje įvyko dokumentinio filmo „Lietuvių fondas“ peržiūra. Filme pristatoma Lietuvių fondo (LF) įkūrimo istorija, pasakojama, kokios sąlygos paskatino XX a. 7 dešimtmečio pradžioje antrosios lietuvių emigrantų Jungtinėse Amerikos Valstijose bangos atstovus iškelti mintį steigti „milijono dolerių fondą lietuviškiems reikalams“. Renginyje dalyvavo Čikagoje

gyvenantis filmo režisierius A. Reneckis, LF atstovai L. Apanavičienė, Daiva Litvinskaitė ir Leonas Narbutis. Renginį moderavo ir filmą komentavo istorikas, Nacionalinės bibliotekos Dokumentinio paveldo tyrimų departamento Lituaniškos skyriaus vyr. tyrėjas dr. Juozas Skirius.

Kroniką parengė Rūta PŪRAITĖ

Šaltiniai

<https://adamkuslibrary.lt/>

<https://iseivijosinstitutas.lt/>

<https://www.vdu.lt/>

<https://www.draugas.org/>

<https://www.lrt.lt/>

<https://pasauliolietuviai.lt/>

<https://plb.lt/>

<https://www.lrp.lt/lt>

<https://lrs.lt/>

<https://lrv.lt/>

<https://www.urm.lt/>

<https://www.lnb.lt/>